26 MART 1966
SAYI : 614
FİYATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

GENÇLİĞE KARŞI GENÇLİK

DEMIREL YA DA NERON

Cilt : XXXV Yıl : 12 Sayı : 614

SAHİBİ VE BAŞYAZARI:

Metin Toker

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Nizamettin Durgun

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Kurtul Altuğ, Teoman Erel, Okay Göçer, Egemen Bostancı, (İstanbul) — DIŞ HABERLER KISMI: T. Kemal — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — TİYATRO: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi — SİNEMA: Nijat Özön

İstihbarat Tel: 107382

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KARİKATÜR

Cem

KAPAK KLİŞESİ

Hüner Klişe İstanbul

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

THA.
Erdoğan Çiftler

KLİŞE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık (12 nüsha) 12.50 lira
6 aylık (25 nüsha) 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 50.00 lira
Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER

Hürriyet Matbaası
Ankara

BASILDIĞI TARİH

23.3.1966

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ
RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL : 11 89 92
P . K . 58 2

Kendi Aramızda

Batı ülkelerinde yerleşmiş son derece güzel bir âdet vardır: Büyük iş yapan kurumlar, her mali yılın başında, önceki yılın mali durumu hakkında kamuoyuna bilgi verirler. Bizde bu işi, neyazık ki, sadece bankalar yapmaktadır. Hele, AP'nin iktidara gelişiyle birlikte, eskilerin "Para ile imanın kimde olduğu belli olmaz" sözü kitaba uydurulmuştur. AP İktidarının felsefesine göre, para gizlidir ama, iman açıktır. Hem de, Başbakanlık makamında namaz kılınacak, bayram gazetelerinde vaiz edalı başyazılar yazılacak derecede açık!.. AP'li dostların -kızmasınlar ama- en fazla sıkıldıkları husus, hesap vermektir. Ama, ne yapsalar boş! Hesap verilecektir. Er veya geç!..

AKİS, eski bir âdetini bu yıl da tekrarlamakta ve okuyucularına kârını - zararını bildirmektedir. Bir yayın organının kuvveti, satışı ve ondan sağladığı kârla orantılı değil de, nedir? İşte AKİS'in, "İman gizliliği, hesap açıklığı" prensibine uygun malî bilançosu:

AKİS'in geçen yılki satış gelirleri 5 0 8 bin 2 1 8 lira 84 kuruştur. İlân gelirleri ise 227 bin 233 lira 30 kuruşa ulaşmıştır. Sair gelirlerinin tutan, 1 6 4 1 lira 93 kuruştur. Bu, toplam olarak, 7 3 7 bin 94 lira 7 kuruş tutmaktadır. AKİS'in gider tablosu ise şöyledir: İşletme giderleri 3 4 5 bin 5 8 0 lira 42 kuruştur. Genel giderlerimiz ise 2 8 2 bin 10 lira 39 kuruştur ki bu, toplam olarak 6 2 7 bin 5 9 1 lira, 39 kuruşu bulmaktadır. Aradaki 1 0 9 bin 5 0 2 lira 68 kuruş, A K İ S Neşriyat Ltd. Şt.'nin yıl sonu kârı olarak kalmaktadır. Oniki yıllık yayın hayatı içinde doğru bildiği yoldan ayrılmamış, hak bildiği yolda her türlü cefayı çekmiş ve gene de çekmeye hazır AKİS'e okuyucularının gösterdiği ilginin bundan daha acık bir delili bulunabilir mi?

AKİS yayınlarının gördüğü ilgiyi de burada belirtmek istiyorum. AKİS yayınlarının ilki olarak çıkardığımız "Bir Diktatörün İktidar Yolu" en kısa zamanda tükenmiştir. Metin Tokerin kaleme aldığı pek meşhur eser "İsmet Paşayla 10 Yıl" ise, siz bu satırları okumağa başladığınız sırada dördüncü baskısını yapmış ve piyasaya çıkmağa başlamış olacaktır. Dört ay gibi kısa bir süre içinde her gün yağan 'talepler ve dört ay gibi kısa bir zaman içinde yapılan dört ayrı baskı... Bir eserin değerini bundan daha iyi gösterecek delil bulunabilir mi?

"İsmet Paşayla 10 Yıl"ın dördüncü baskısının da ayni ilgiyi göreceğinden emin bulunmaktayım. "İsmet Paşayla 10 Yıl"a nefis baskısını kazandıran Ajans-Türk Matbaasına da bu arada, yine teşekkürü borç bilirim. Bütün matbaa personeli canla başla çalışmışlar ve dört ay gibi kışa bir zamanda dört ayrı baskıyı, hem de ayni güzellikte, bize hazırlamışlardır. "İsmet Paşayla 10 Yıl"ın dördüncü baskısı, henüz kitaba sahip olmayanlar için en iyi bir bayram hediyesi olacaktır.

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

AKİS Cilt: XXXV Sayı : 614 26 Mart 1966
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Asıl oyun

Geçen hafta biterken ve İstanbulda "komünizme karşı" etiketi altında tekbirli bir miting hazırlanırken, uzun zamandan beri susan 1-nönünün bir demeç vermesi, bu suretle vaziyetini açıklaması geniş bir ilgi; çekti. Tecrübesi bilinen İnönünün İktidarın tutumuna koyduğu teşhis şudur: İktidar, Meclisin icinde ve Meclisin dışında Muhalefetten; kurtulmak istiyor. İnönüye göre Meclis içindeki Muhalefete karşı bulunan yol Seçim Kanununu geçirmek, Meclis dışı içinse soysuzlaşmış bir komünist avı başlatmaktır.

Bu noktaya kadar İnönüyle beraber olmamanın imkânı yoktur. Zira bunlar, ortada davranışlar ve tertiplerdir. Ancak, İktidarın tutumunun nedeni konusunda İnönünün yanılmış bulunması -kuvvetle muhtemeldir.

CHP Genel Başkam, Demirci İktidarının Muhalefetten kurtulma gayesini iktidardan bir daha gitmemek niyetine atfetmektedir. Halbuki çok görünüş, bambaşka bir oyunun Türkiyede hazırlandığım belli etmektedir ve oyun daha ziyade Türkiyenin petrolüyle madenlerini ilgilendirmektedir. Bir takım çevrelerin, bu tabiî kaynakların tasarruf hakkını ele geçirmek istedikleri hiç kimsenin meçhulü değildir. Bugün karşısında mücadele açılan cereyan, unutulmamalıdır kî, Türkiyenin petrolü ve madenleri konusunda vaziyet aldığı için derhal komünistlikle suçlandırılmış cereyandır. Bunun bilhassa Gençlik arasında kuvvetli bulunması AP'nin de kendine göre bir Gençlik tertipleme gayretlerinin temel sebebi olmuştur.

Gitmemeye imkân var mı?

Demirel İktidarının, Muhalefeti Mecliste ve Meclis dışında tasfiye de etse, gitmemesi imkânsız bir hayaldir. Bir defa, en kötü şartlar altında dahi CHP Muhalefeti kalacaktır. Anayasa da ortadadır ve Anayasayı' değiştirmek kolay değildir. AP "Mecliste Muhalefeti tasfiye etmek"tce, daha ziyade, TÎP'in tasfiyesini düşünmektedir. Ondan sonra TİP etiketini CHP'nin üzerine daha kolay yapıştırabileceğini zannetmektedir.

G.H.P. lideri İnönü basın toplantısında.
Bir ikaz daha...

AP ve onun nüfuzlu Bakanlarından Mehmet Turgutun, petrol' ve madenler üzerindeki her tartışmayı komünistlik olarak ilân ettikleri bilinmektedir. AP iktidarı tek başına ele geçirdikten sonra,, ilk iş olarak iki genel müdürü tasfiye etmiştir: Petrolün başında bulunan genel müdürü ve madenlerin başında bulunan genel müdürü. Bunların görevlerinden uzaklaştırılmaları, icra için engelleri ortadan kaldırmıştır.

Ancak harekete geçebilmek için bunun teşriî imkânlarının sağlanması lâzımdır. Bugün, bilhassa girişilen komünist avıyla hazırlanan, o minarenin kılıfıdır. Kaba kuvvet tehdidi şimdiden ileri sürülmüştür. Ezeceğiz, yıkacağız, ilk ihtardan sonraki hareketimiz mahvedici olacaktır sözleri fütursuzca ve belli müessese veya kuruluşlar zikredilerek söylenmektedir. Komünistlik olmayan hemen hiç bir şey kalmamıştır. AP'nin prensiplerine ve temel felsefesine uygun bulunmayan herşey artık komünistlik ilân edil-

Şeytan Taşlayanlar

Metin TOKER

Eğer bugün Türkiyede bir âcil tehlike yoksa, o da komünizm tehlikesidir. içerde komünizmin, bir hareketin arefesine gelmiş kadar kuvvet kazandığını sanmak, dış komünizmi ise kapımızın hemen eşiğinde bilmek, bir samimiyetsizliğin ve bir hesabın değilse, mutlaka bir vehmin delilidir. Bütün tarih boyunca türk toplumunda ilerlet hareketler böyle vehimler tahrik edilerek durdurulmak istenmiştir. Ama, gene bütün tarih şahittir ki türk toplumunun sağlam kuvvetleri, daima ordunun subay kadrosunun şahsında temsil edilmiş olan aydın tabaka engellerin hepsini yenerek memleketi bati yönünde ilerletmeye muvaffak olmuştur. Neticenin gene böyle olacağından hiç kimse şüphe etmemelidir.

"Komünizm" ve "komünist'in bugün, eski "dinsizlik" ve "gâvur" yerine kullanıldığını görmemek imkânı yoktur. Komünizmi telin etmek için tertiplendiği bildirilen ve üniversite gençliğinin malı gibi gösterildiği halde kaba malzeme olarak Konya esnafının dahi kullanıldığı bir mitingle Ayasofya önüne gidip "Kahrolsun komünistler.. Ayasofyanın cami yapumasını istiyoruz" diye bağırmak, üzerinde ibretle durulacak bir davranıştır. Ayasofyayı camillkten çıkarıp müze yapan, Türkiyedeki ilerici hareketlerin en güçlüsünü gerçekleştirmiş Kemal Atatürktür. Bunun ne komünizmle, ne de komünistlerle bir ilgisi vardır. Ayasofyada ezan okunursa komünizmin kahrolacağını zannetmek ise pek iptidaî bir görüştür. Ama görüşün önemi, komünizmle mücadele adı altında Türkiyede bir defa daha hangi mücadelenin başlatıldığım açık olarak göstermesidir.

Komünizmin, yayılma istidadını bünyesinde taşıyan bir cereyan olduğu muhakkaktır. Bu tabiatı İtibariyle komünizm, bütün batılı toplumlarda kontrol altında tutulması gereken bir sosyal mikrop olarak görülür. Komünizmi yasaklamış olan memleketlerde bu bir polis mücadelesidir. Komünizmi açık tutmuş memleketlerde yapılan ise, fikir platformunda propaganda ve antipropagandadır. Ancak iptidaî toplumlardadır ki komünizmin üzerine tertipli mitinglerle gidilmektedir. Tertipli mitinglerle bir yere varılmak kabil bulunsaydı, bugün Kıbrıs bizim olurdu.

Her yerde olduğu gibi Türkiyede de bir komünist faaliyetinin ve komünistlerin mevcudiyeti muhakkaktır. "Komünist diye komünist parti mensubuna derler. Türkiyede komünist parti yoktur. O halde komünist de yoktur" mantığı bir kripto safsatasından başka şey değildir. Komünistlerin taktikleri de, yıllardır, az veya çok ölçüde meydana çıkmıştır. Bir yandan, toplumun alt tabakalarında hücre faaliyetiyle yayılmaya çalışırlarken üst tabakalarda, bilhassa yayın ve sanat çevrelerinde yuvalandıkları sır olmaktan çıkmıştır. Bunlar Türkiyede hep bilinmektedir. Ama bu klâsik faaliyet bugün ne olağanüstü bir gelişme göstermiştir, ne de olağanüstü bir tedbire lüzum hissettirmektedir. Komünizmin, şimdi bir ucu iktidarda bulunan zihniyet tarafından, bazı tertip ve tasavvurlar için bahane diye kullanıldığı ortadadır.

Türk toplumundaki gerçek olağanüstü gelişme, 27 Mayıstan bu yana sosyal ve ekonomik sorunların ön plâna geçmiş olmasıdır. Bu tartışmalarda sol fikirlerin kendilerini duyurması ve tesir yapması kaçınılmaz bir vakıadır. Amerika dahil dünyanın bütün demokratik toplumları kendi ortalarının soluna doğru kayarken Türkiyede sağın, fikir platformunda solla başa çıkabilmesi kolay düşünülebilir bir husus değildir. Bu solu, komünizmle karıştırmamak lâzımdır. Zaten yeni komünist avcılarının da bunu karıştırmadıkları, şimdilik "gafil" etiketi altında Koç, Eczacıbaşı veya Burla gibi müesseselere musallat olmalarından bellidir. Eğer Cağaloğlu şeytan taşlayıcılara açık tutulsaydı şüphesiz Cumhuriyet, Milliyet ve Akşam gibi gazeteler de kendilerine düşen ihtar payını alacaklardı. Nihayet C.H.P. ve İnönü, şimdi kaba kuvvetle' karşısında mücadeleye geçilen gelişme fikirlerinin siyaset alanındaki temsilcileridir. "Kahrolsun komünizm.. Ayasofya cami yapılmalıdır" sloganının sahibi mukaddesatçılar, savaşlarını, komünist cepheye karşı değil, Eczacıbaşıdan CHP/ye uzanan ve halkaları arasındaki politik irtibatı bu kadar az olan bir ilerici cepheye karşı yapmaktadırlar. Bu cephe komünizme karşı tesirli aşının sosyal ve ekonomik meselelerin çözümü olduğunu söylerken mehter takımını başa alan mitingciler "Komünizme karşı eh tesirli silâh dindir" dövizini ellerinde taşımaktadırlar. Halbuki komünizm ilk, bütün avrupa topluluklarının en dindarı rus toplumunda patlamıştır ve bugün bir çok geri müslüman memleketler, sosyal ve ekonomik meselelerini halledemediklerinden dolayı komünizmin şiddetle tehdidi altındadırlar.

Komünizme karşı nurculuk, süleymancılık, yezidilik, yani ümmetçilik ve şeriatçılık.. Komünizme karşı besleme dernekler.: Komünizme karşı Ayasofyadan ezan.. Komünizme karşı Konya Esnaf Derneği temsilcisinin üniversite gençliğine söylevi..

Bu komünizmin kahrolmasına değil, irticaın hortlatılmasına giden yoldur. .31 Martı teşvik eden yoldur. Bütün Türkiye tarihi boyunca her ileri hareketin karşısına çıkan klasik umacıdır. Umacı bir defa daha, mutlaka yenilecektir.

miştir. Petrol ve madenler konusunda AP'nin görüşlerine karşı çı--anlar, tabii, komünistlerin başı olmak şerefini sırtlayacaklardır! Böylece, Türkiyenin petrolü ve madenleri üzerinde oynanmak istenen oyunu bozmaya çalışacaklar, şimdileh, itibarsız bırakılmaya uğraşılmaktadır.

AP'ye en uygun seçim kanunuyla yapılacak ve yeni zaferler getirecek bir kısmî seçim sadece AP'yi Senatoda kuvvetlendirmekle kalmayacaktır. AP bundan,- seçmenin kendisini ve tasavvurlarını desteklediği neticesini çıkaracak, o sloganla petrol ve madenler konu--una el atacaktır. Meclis içinde bunlara ait kanunlar rahatça çıkarılırken Meclisin dışında, bilhassa Gençlikten gelecek tepkiler bugün taşlayan, sözümona "antikomünist kampanya"yla susturulacak, zaptızapt altına alınacak, gerekirse, DP'-nin kuramadığı, kurmasına ömrünün yetmemiş olduğu milis grupları kaba kuvvet tehdidini fiiliyata çıkaracaklardır. Orası, burası "komünist yuvası", olmakla itham edilip basılacak, petrol ve madenler konusunda "Mehmet Turgut görüşü"ne aleyhtar bulunanlar aforoz edileceklerdir.

Oyun, iktidardan gitmemekten ziyade budur ve bunu tertipleyenler, Türkiyenin menfaatinin türk petrolü ve türk madenlerinin kendi akıllarındaki tarzda işletilmesinde olduğuna kendilerini inandırmışlardır.

Eee, buna inanmayanlar komünistten başka ne olabilirler ki?.

Polis bir kere da ha S.B. Fakültesinde
Hafıza-i beşer nisyan ile malûl değildir!..

Gençlik

"Saldırı Mangaları" kuruluyor

Taksim meydanını dolduran ve çoğunluğunu öğrenciden ziyade A.P'li vatandaşların teşkil ettiği topluluk, kıvamına gelmişti. Daha önce konuşanlar "dokuz başlı gulyabani"yi -yani "komonizm"i- Öyle güzel ve öyle dokunaklı ifadelerle tasvir etmişlerdi ki, dinleyenlerin tüyleri diken diken olmuş, çeneleri hınçla kenetlenmiş ve istenildiği anda,, gösterilecek hedefe "yuh" çekecek, "kahrolsunlar" diye bağıracak hale gelmişlerdi. Şimdi konuşan, Kadircan Kaflı idi. Üstad, makalelerinden de şedit ve amansız bir üslupla konuşuyor, âdeta ağzından kan damlıyordu. Nihayet lâfı gerek-. ti noktaya bağladı ve bağırdı:

"— Kahrolsun komonistler, kahrolsun sosyalistleri"

Mitingi izleyen Alp Ağrı adındaki vatandaş da "kahrolsunlar" diye bağıracaktı, fakat aklına bir şey takıldı ve Kaflıya sordu:

"— Koministlcrj anladık amma, sosyalistler niye kahrolsun?"

Sorunun cevabı temiz bir dayak oldu! İyice tahrik edilen halk, komünist sandığı için, pazubentli tertipçiler ise "pişmiş aşa su kattığı için" Alp Ağrı adlı vatandaşı bir temizce dövdüler.

peride bıraktığımız Pazar günü, bir gençlik teşekkülünün tertiplediği komünizmi telin mitinginde cereyan eden bu olay, Türkiyede yeni bir devrin, şiddet ve terör devrinin fiili başlangıcı sayılabiU r. Gerçi Alp Ağrının dövülmesi, son zamanlarda sıklaşmış olan bu tarz olayların ilki değildir. Daha önce de meselâ TMTF binası işgal edilmiş, meselâ SBF'de bir konferans basılmıştır. Ama, örgütlendirilmiş ve cebine para konmuş kara kuvvetin yumruğu, olayların dışındaki sade vatandaşın kafasında ilk defa patlamaktadır.

Bu yeni devirde, bütün sindirme metodlarının ve şiddetin her türlüsünün kullanılacağı artık belli olmuştur. Bu usuller Parlâmentonun dışına çıkarılarak memleket sathına yaydırılmak istenmekte ve bu yolla bir iktidarın korunabileceği zannedilmektedir. Bir de şu anlaşılmıştır: Çalıştırılmaya başlanan bu şiddet mekanizmasında beyin, AP İktidarını yöneten birkaç kişidir. Yumruk yerine monte edilmek istenen güç ise -galiba bunlar Türkiyeyi hiç tanımıyorlar- güya Türk Gençliğidir! Yani 27 Mayısı Ordu ile birlikte yapan Türk Gençliği... Yani Atatürkün, vatanı ve devrimleri emanet ettiği Türk Gençliği!.. Türkiyede yaşıyan hiç bir tarafsız göz ve hiç bir mantık bu fantastik teşebbüse akıl erdirememektedir. Ama bu İktidarı yönetenlerin tarafsız bir göze ve orta halli bir mantığa sahip olduğunu kim iddia ediyor ki?

Hep aynı hayal

Gençliği ele geçirerek haris ve karanlık emellere alet etme teşebbüsü ve bunun için sapılan yollar AP değil, DP tarafından icad olunmuştur. DP bu iş için paraya güvenmiş, satın aldığı, Gençliği temsil edemiyecek nitelikte 30-40 delikanlı ile meseleyi hallettiğini sanmıştı. DP'nin kafasına göre, gençlik kuruluşlarının en üst kademelerini, gayrikanuni ve âdi yollarla ele geçirmek, Gençliği ele geçirmekle aynı şeydi. Ancak bu fikrin ne dereceye

kadar doğru olduğu, büyük öğrenci kuruluşlarının devlet zoruyla DP paraleline sokulmuş sanıldığı 1960 Nisanında ortaya çıkmıştır. O zamanların Samet Güldoğanları, Balıkesir Kongreleri hatırlardadır.

AP de, kurulduğundan itibaren Gençliği karşısında bulmanın açısını ve sıkıntısını çekmiştir. Hele partinin taşlanması ve AP'li milletvekillerinin dövülmesi olayları AP kurmaylarını, Gençliği mutlaka ele geçirme fikrine itmiştir. O zamanlar AP Genel idare Kurullarında bu mesele çok defalar görüşülmüş, Aydın Yalçın,. Cihat Bilgehan ve birçok 'AP'li bu meseleleri incelemekle görevlendirilmiştir. Ancak AP yöneticileri, bu işlerde kendilerine yardım edebilecek çok dar bir çevre bulabilmişlerdir. Bir Orhan Sakaryadan, bir Samet Güldoğandan, hattâ çiçeği burnunda bir üniversite birinci sınıf öğrencisi olan Atıl Akkandan çok şeyler ümit ediyorlardı. Fakat bu çalışmalar birkaç fakültenin yönetim kurulunu -büyük paralar harcıyarak- ele geçirmekten ileri geçmemiş, üniversitelerdeki zaten AP'li olan mahdut sayıdaki Öğrenciye yenileri' eklenememiştir. Üstelik bu faaliyette AP'liler, önemli bir rakiple karşılaş-0 mışlardır: Türkeş!

Türkeş, yurda döndükten sonra, milliyetçiliği fanatik ve mistik hülyalardan ibaret sanan ümmetçilik, şeriatçilik propagandasına inanmış gençler Üzerinde etkili olmuştur. Bozukluklar içinde çalkanan türk Milli Eğitim sistemi, sayıları çok olmasa bile, daima bu tip gençler ve çocuklar yetiştirmiştir. Hattâ bugün atatürkçülüğün, devrimciliğin ve gerçek milliyetçiliğin ne olduğunu farkeden çok sayıda genç ve orta yaşlı vatandaş hayatinin bir devresinde bu fanatik ve mistik düşüncelerden geçmiştir. İşte bu çevre, Türkeşi, beklenen büyük lider sanmıştır. DP devrindeki Balıkesir Kongresini hatırlatan Bursa Kongresi ile MTTB'nin başına getirilen Rasim Cinisli dahi -AP'nin büyük desteğini görmüş olmasına rağmen- ilk zamanlar daha çok Türkeşe yaklaşmıştır. Geçen yıl I şümcülere -Dönüşüm adlı derginin etrafında toplananlar- karşı Bulvar olaylarını yaratan mistik tiplerin. Muzaffer Özdağın Bahçelievlerdeki evinde sık sık toplandıkları ve ilhamlarım buradaki konuşma ve direktiflerden aldıkları bilinmektedir. Türkeşin Genel Başkan seçildiği kongrenin güvenliğini sağlayanlar yine bunlardı.

Ancak AP'nin fiilen iktidara geldiği IV. Koalisyonda işler değişmeye başlamıştır. Bu devrede, politikada başarının en esaslı şartı olan" "başan"nm Türkeşten gittikçe uzaklaştığı hissedilirken, AP'nin iktidarla birlikte artan malî gücü seferber edilince, parasızlıktan imanları gevremiş olan bu işsiz güçsüz kimseler çark etmeye başlamışlardır.

İman kuvveti — cüzdan kuvveti

1965 seçimlerine doğru yol alınırken, AP ile vurguncu tipteki özel

Gençliği hiç anlamayanlar

Türkiyede, İsmet İnönünün son Koalisyonlar Devresi hariç, bütün İktidarlar gençlik teşekküllerini hep, parayla ele geçirilebilen âletler olarak görmüşlerdir. C.H.P. İktidarının İstanbuldaki Cevdet Kerim İncedayıları, Alaeddin Tiritoğluları unutulmamıştır. Ama bu, o devirde gençliğin gönlünün D.P.'de olmasını engelleyememiştir.

Sonra, tek parti C.H.P.'sinin bir kötü mukallidi olmak kaderinden kendini hiç bir zaman kurtaramamış olan D.P. gelmiştir. D.P., tam bütün gençlik teşekküllerini birer Vatan Cephesi ocağı haline getirdiğini sandığı gün gençlik tarafından başaşağı edilmiştir.

M.B.K.'nin bir grupu Üniversiteye el atmakta ve kendilerine göre bîr gençlik düzenlemeye çalışmakta gecikmemişlerdir. Bunlar, sonradan "14'ler" diye bilinen gruptur. Devletin imkânlarını bu uğurda kullanmışlar, fakat tasfiyeleri çam çaldığında gençliği yanlarında değil, karşılarında bulmuşlardır. Muzaffer Özdağın, evinde tevkif edildiğinde bir gençlik hareketini bekleyecek kadar hayal içinde olduğu hatırlanacak bir olaydır.

Bu geçmişten ders aldığı anlaşılan İnönünün ikinci iktidar devri kapanıp bugünkü devir açıldığında yeni iktidarı eski heveslerin içinde buluyoruz. D.P.'nin sokakta düşürüldüğünü bilen A.P.'liler -zaten akıl hocaları da, bu düşen Divitlerdir ya..- sokağa kendilerinin çıkaracakları bir kuvvetin peşindedirler. Bunu, çeşitli teşekkülleri ele geçirmek suretiyle yapabileceklerini sanmaktadırlar.

Hayali

İstanbulda tertiplenen mitinge katılan gerçek talebe ve genç adedinin ne kadar düşük olduğunu görenler ders ve İbret almışlar mıdır, bilinmez. Gerçek -şudur ki, bir defa talebe teşekkülleri asıl talebe ve gençliği temsil etmemektedirler. Asıl talebe ve gençlik, hadiseleri gafil iktidarların zannettiklerinden çok daha yalandan ve bilgili tarzda takip etmektedirler. Bunlar inançlarını peşin hükümler halinde, komprime olarak yutmamaktadırlar. Hükümlerini b'zzat vermektedirler. Bu hükümlerde rol oynayan para değildir. Delikanlılık çağının ateşiyle birlikte, ileriye doğru gitmenin hevesidir. İlerici bir iktidarı bile kâfi bulmayan, onun da önüne geçen -ve pek de iyi yapanbir kütlenin, üstelik geri kafalı, iptidaî ve basit bir partinin âleti olarak kullanılabileceği nasıl düşünülebilir?

Gençlik hareketlerinin nüvesinde belki bir tertip daima vardır. Ama bu hareketler gençliğin gerçek temayülüne uygunsa devamlı ve canlıdır. Değilse, suniliğinin hemen sırıtması -İstanbul mitinginde olduğu gibi- mukadderdir. .

Bir 28 Nisan günü istanbul Üniversitesinin gençleri, ertesi gün Ankara Üniversitesinin gençleri ve Mayısın 21. günü Harbiydiler hangi tertiple sokağa çıkmışlardır? Onlara para mı veren olmuştur, yoksa gençlik teşekküllerinin başları mı emretmişlerdir? Bütün bu hareketler kendiliğinden, bir zihniyete kartı tepki olarak doğmuştur.

D.P.'nin paracıklan gibi A.P.'nin paracıklarını da yazık oluyor.

teşebbüs, istismara yabancı sermaye ve gerici çevreler, gelişen sol fikirlere karşı bir mücadele koalisyonu kurmuşlardır. Ötedenberi işlenen "komünizme karşı maddi ve manevi güçlerimizi birleştirelim" sloganı bu devrede, maddî desteğe kavuşmuştur. Bu koalisyonu meydana getirenlerin âdeta bir fon. gibi aynı yüne para akıtmaya başlamaları dikkatten kaçmamıştır. DP nin VC.'lerinin yerine oturtulan Komünizmle Mücadele Derneklerinin finansmanı bu yolla ve bu fonla olmuştur. Bütün Türkiyeye yayılan bu derneklerin büyük malî imkânları, konforlu büroları, bu kadar kısa zamanda kolayca sağlanamıyacak ölçüdedir. Bu arada Türkeşin nüfuz çevresinden bazı militanlar transfer edilmiştir. Meselâ Rasim Cinisli bunlar arasındadır.

Ama, AP iktidara geldikten ve hele bir-iki ay içinde bugünkü duruma düşüp, her an tepetaklak olma tehlikesiyle karşılaştıktan sonra can havliyle bu faaliyet iyice şiddetlendirümiştir. İktidarın sağladığı malî kaynaklar ise tam anlamıyla seferber edilmiştir. Bu safhada irili ufaklı gerici ve AP eğilimli derneklerin sayıları süratle arttırılmaya, "komünizmle mücadele" paravanası arkasında iktidarı destekleyen besleme yayınların sayıları yükseltilmeye ve bunlar âdeta bir konfederasyon halinde örgütlendirilmeye başlanmıştır. Komünizmle Mücadele Derneği, Milliyetçi Türk Gençlik Teşkilâtı, Yüksek öğrenim Gençliği Atatürkçüler Derneği, İkinci Kuvayi Milliye Derneği bu konfederasyonda yer alan kuruluşlardır. Aslında bu derneklerin üyeleri az, fakat militanları cüretli ve malî takatleri büyüktür. Bu gizli konfederasyonun Türkiye çapındaki aktif kadrosunu teşkil edenler 300-500 rakamı civarındadır. Ama bir dernekte üye olan diğerinde idare heyeti üyesi ve bir diğerinde de başkandır. Malî kaynaklar ise, özel teşebbüs yardımları, devlet yardımları ve AP'nin eline geçen belediyelerin yardımlarıdır. En büyük yârdım, artık AP'nin elinde olan devlet hâzinesinden akmaktadır. Dev-

BİLANÇO — Pazar günü yapılan Komünizmi Tel'in Mitinginin cesameti, AP organa ve AP destekçisi gazetelerin manşetlerinde şu rakamlarla değerlendirildi: Mitinge, Dünyaya göre "binlerce kişi", Son Havadise göre "10 binlerce", Tercümana göre "100 bin", Zafere göre "250 bin" ve Yeni İstanbula göre de "yüzbinlerce genç" katılmıştır. Çoğu AP'li 3-4000 kişiyle başlayıp, Ayasofya önünde "kahrolsun gumonistler! Ayasofyada ezan isterük!" şeklinde gelişen ve 1000 kişiyle biten mitingi Meşhedi ağzıyla vermek acaba kime,ne fayda sağlıyacaktır? Bu birbirini tutmayan rakamlar bile, miting tertipçilerinin ve onları destekliyenlerin maksatlarını, kafalarının içini apaçık göstermiyor mu?

let bütçesinden bu işe meselâ 1966 yılında sarfedilecek olan para 10 milyon liraya yakındır. Bunun o milyonu, Parlâmentoda AP'lilerin kulisi neticesi, Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinde, Köy Okulları Yap* tırma Faslından Yayın Müdürlüğüne "komünizme karşı köylülerimizi korumak için yapılacak karşı yayın gideri" olarak ayrılan paradır. Bu para, AP'nin aşın sağcı Kültür Müsteşarı Adnan Ötügenin eliyle sağcı ve gerici -fakat tiraj sız- yayınları desteklemekte kullanılmaktadır. Bu silki Bütçe görüşmelerimle İktidar, bu dernekleri himaye etmek için büyük bir itina ve cömertlik göstermiştir.-Halkevlerine ayrılan paradan kesilip, Yüksek Öğrenim Gençliği Atatürkçüler Derneği adlı sağcı kuruluşa verilen 50 bin lira bunun örneğidir. Yüksek öğrenim gençliğine yapılan yardımların dağıtımında da AP'lilerin eline geçmiş olan MTTB korunmuş, TMTF ise üvey evlât durumuna sokulmuştur. İktidarın, niyetleri için kullanacağı malî imkânlar arasında, memleketiçi bilim ve meslek kurulları ile gençlik teşekküllerine ayrılan 220 bin lira ile yüksek öğrenim gençliği için, ayrılan 750 bin lira yer almaktadır. Bu paralara, Bakanlıkların derneklere yardım fonları ile, örtülü ödenekler eklenmektedir. Bu arada, Faruk Sükanın himmetiyle Emniyet Genel Müdürlüğü önemli İşler Müdürlüğü tarafından sağcı -yani AP-li veya AP destekçisi- kuruluşlardaki militan gençlere sağlandığı bildirilen gizli yardımlar da sayılmalıdır. Meselâ Yüksek öğrenim Gençliği Atatürkçüler Derneği Başkam Mustafa Özerin bu daireye aydan aya uğrayıp, 1200 lirayı cebe indirdiği gençler arasında dolaşan eğlenceli bir haberdir. Mehmet Turgutun kardeşi Şevket Turgudun da aynı imkândan yararlandığı söylenmektedir. Bugünlerde Türkiyede en astronomik transfer teklifleri ile karşılaşan gençler profesyonel futbolcular değil, devrimci öğrenci ve gençlik kuruluşlarının başında bulunan gençlerdir.

Başta İstanbul Belediyesi olmak üzere, AP'nin elindeki belediyeler de bu para harcama yarışına katılmışlardır, Özel teşebbüs ise, sağcıların tabiriyle, "şuurlanmaya", yani kesenin ağzını açmaya başlamıştır.

İstanbul Mitinginde çocuklar
Öcüye karşı bebeler...

Para **toplama usulleri**

Bu imkânlardan, **sağcı** kuruluşların yararlanma' **yolları basit ve pratiktir. Para istenecek' yerden randevu alınmakta** ve heyet **halinde gidilerek,** amaçlar en **parlak** cümlelerle **anlatıldıktan sonra,** ya **teberru makbuzları gösterilerek alenen** para istenilmekte, ya da dernekler adına basılan varakpareler meydana **çıkarılarak** ilân **talebinde bulunulmaktadır.** Hiç satmıyan dergilerde çıkacak ufak ilânlar için 3000-4000 liralık .paraların ödenmesi normaldendir!

Meselâ bu tip sağcı dergilerden köyle ilgili yayın yapan bir tanesinin usulü pek ilgi çekicidir: Bu **derginin temsilcileri, gittikleri kimselere, "Size 100 tane abone yapalım.** Birini size, 99'unu da sizin adınıza köylere göndeririz" demektedirler. **Bu 99 derginin** basılıp basılmadığı ve köylere gönderilip gönderilmediği meçhuldür. Yalnız, bu dergiyi çıkaran üniversite birinci sınıf **öğrencisi iki delikanlı,** bir **süre önce büyük** paralar harcayarak evlenivermişlerdir!

Bu metodlar **Türkiye çapında bir hale getirilmiş bulunmaktadır. Şu günlerde bakkallar dahi teberru, abone veya ilân talebi ile karşılaş-, maktadırlar. Bu talepleri hoş karşılamayanlar ise "komünistlik"le veya "komünistleri korumak"la teh**dit edilmektedirler. Bunlara, Şikago gangsterlerinin vaktiyle yaptıkları gibi, istenen haracı vermedikleri takdirde "müesseselerinin başlarına yıkılacağı" hissettirilmektedir.

Bu faaliyeti büyük bir cömertlikle karşılayan bir şirket de, Mobil'dir. Mobil'in, petrol tartışmaları sırasında yabancı şirketler lehinde bildiriler yayınlayan ve merkezi Ankarada. bulunan bir sağcı derneğe Maltepede bir daire hediye ettiği ifade edilmektedir.

Bütün bu işlerin kulisi-ise, başta Faruk Sükan olmak üzere, Samet Gül doğan ve Orhan Sakarya tarafından idare edilmektedir. Şu anda güya askerliğini yapmakta olan Orhan Sakarya, Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengizin himmetiyle, bitmeyen raporlar alabilmekte ve günlerini Ankarada, politikanın içinde geçirmektedir. Faruk Sükanın odasına istediği an, Özel Kalem Müdürüne dahi haber vermeden girebilen Sakaryanın cebinde, bir zamanlar VC militanlarına verilenlere benzer bir belge bulunduğu ifade edilmektedir.

Orhan Sakarya ve Samet Güldoğan, şu günlerde, sanıldığından çok daha meşgul şahsiyetlerdir. Transfer ve kulis faaliyetlerine zaman zaman Başbakanın özel Kalemi Müdürünün katıldığı görülmektedir. Hattâ TMTF Kongresi arefesinde

Başbakanlıkta Demirel ve Sükan ile bu iki şahsiyet geceyarısı toplantıları dahi yapmışlardır!..

Tetiğe basılıyor

AP'nin "Sokaktaki Organ'ı olan dernekler bu şekilde ve'bu tipler vasıtasıyla kurulmuş, ele geçirilmiş veya biraraya getirilmişlerdir. AP gazetelerinin ve yeni. İstiklâl, Toprak, 'Mücadele -Komünizmle Mücadele derneğinin organı- gibi yayın organlarının neşriyatı bu faaliyete paraleldir. Şimdi bütün bu militan ağızlar, bir şey istemektedirler: Şiddet! Mücadele dergisinin Mart 1966 sayısında Mehmet Şeker imzalı yazıda şöyle denilmektedir: "Bu sesler çok sayın yetkilileri rahatsız etmiyor mu? Bu millet sizleri, koltukta, parmak kaldırmak veya para almak için mi gönderdi?*Anadolunun temiz evlâtlarına, ağabeylerine sesleniyorum. Yumruklarınızı kal-[dirin ve indirin **soysuz** komünistlerin başına. Siz yapamıyacaksanız. haber verin bir an önce, türk gençliği tarihinden ve imanından aldığı kudretle ne yapacağını bilir!"

Aynı yazının devamında "Yetsin sosyalizm diye komünizm için işlenen cinayetler" denilmektedir!

"Yeni İstiklâl" gazetesinin son sayılarından birinde. Faruk Sükanın kocaman bir resmi ile birlikte yayınlanan ve Karakurt köyündeki olavdan "haklı bir reaksiyon" diye bahseden yazıda ise, şu tehdit savrulmaktadır: "İyi bilin ki, sizin sanatınızı da, sazınızı da, sosyal martavallarınızı da başınızda paralıyacağız!"

Bu cereyanlar o kadar geriye dönük, o kadar sağdadırlar ki, Celâl Bayan dahi ileri bulmakta ve ona tahammül edememektedirler. "Yeni İstiklâl "de yayınlanan bir yazıda, "İttihat ve Terakki yetiştirmesi, amerikan yahudilerinin sempatizanı Celâl Bayardan zaten ideal bir idare beklenemezdi" denilmekte ve Bayar, uydurma bir Malatya Olayı yarattığı, "Sağ cenahın temiz evlâtlarım zindanlara tıktığı" için lanet - lenmektedir.'

Propaganda, teşvik, kışkırtma, malî destek ve organizasyon bu hale gelince, eline sopayı geçiren militan, beklenen günün geldiği inancı içinde sokağa dökülmüştür. Bu sokağa dökülenler sayıca az, fakat fanatik hareketli ve taşkın tiplerdir. Üstelik bunlar, Faruk Sükanın polislerinden himaye görmektedirler. Bu hazırlıklar nihayet geçenlerde Ankarada, Siyasal Bilgilerde A y b a - rın konferansındaki olay ile patlamış, İstanbulda da TMTF'nin basılması ile devanı etmiştir. Bu olaylardan sonra. Gençlik arasında mütecavizlere güzel bir isim takılmıştır: "Saldırı Mangaları!".

TMTF'nin basılması tipik bir olaydır. İstanbul Üniversitesinde bu yıl **türeyen,** devamlı olarak 10-15 kişi ile gezen Atila Kılıçoğlu. adında bir kabadayı, TMTF binasını, "komünistleri koruyorlar" gerekçesi ile ve zor kullanarak işgal etmiş, Başkanlık makamında tam 1.5 saat oturmuş, gazetecilere "TMTF'ye el koyduğunu" bildirmiş, üstelik Polis tarafından himaye görmüştür. Olay yerine çok geç gelen Sükanın polisleri, Kılıçoğlunu binadan büyük bir şefkatle çıkarmışlar ve-ifadesini dahi almadan salıvermişlerdir. Kılıçoğlunun binada unuttuğu çantasında Adolf Hitlerin yazdığı bir kitap bulunmuştur.

Büyük gösteri

So n büyük gösteri ise İstanbulda tertiplenen "Komünizmi Tel'in Mitingi"dir. Bu mitingin sadece komünizmi tel'in için tertiplendiğine inanılabilseydi, herhalde, büyük bir üniversiteli topluluğu katılırdı. Ama bu noktaya kimse inanamamıştır. Gençler de inanmamış olacaklar ki, mitinge katılmamışlardır. Taksimde ve Beyazıt ta toplanan kalabalığı dikkatle inceleyenler, Türk-İşin destekleme kararı üzerine gelen işçileri, AP'nin kazandığı semtlerden toplanan vatandaşları ve kolları pazubentli MTTB ve diğer sağcı kuru-

İstanbul Mitinginde "Kuvayı Milliyeciler Derneği

Quo vadis?

luş mensuplarını görmüşler, fakat şöyle, "Gençlik" denilebilecek bir topluluğa rastlamamışlardır. Aslında bu miting, Hükümetin komünizmi bastırma faaliyetinin -15 yaşındaki çocuğun hapse atıldığı faaliyet- hemen arkasından tertiplenmiş ve Gençliğin bu sindirme politikasını -ve neticede Demireli- tasvip ettiği intibaı yaratılmak istenmiştir. Bütün, sağcı kuruluşlar elele vermişler ve mitinge katılanların yüksek öğrenim gençliği olarak gösterilmesi için elden geleni yapmışlardır. Fakat mitingden önce, "Pazar günü Cumhuriyet ve Akşam gazeteleri ile TİP merkezi. basılacak" haberleri çıkınca işin rengi değişmiştir. Bir zamanlar matbaaları tahrip için Gençliği kışkırtan polis müdürlerinin Bakan olduğu bir devrede her şey bekleneceği için, dikkatler ve sinirler gerilivermiştir. Fakat Cevdet Sunayın İstanbul seyahatinde söyledikleri ve hele İsmet İnönünün Cumartesi günü yaptığı sert uyarma, Emniyet kuvvetlerini tedbir almak zorunda bırakmış ve miting, Alp Ağrı adındaki vatandaşın dayak yemesi dışında, hadi sesiz geçmiştir.

İlginç olay, Komünizmi Tel'in Mitingini yapanların Koç, Eczacıbaşı ve Burla gibi "kapitalistlerin iş-' yerlerine siyah çelenk bırakmalarıdır. Çelenkleri, "Bâbıâlide Sabah" gazetesinin 34 AP 586 plâka numaralı ve camında Menderesin resmi bulunan kamyoneti taşıyordu. MTTB'den Cavit Akarçaylı adında', bir delikanlı, bu şirketlerin komünizmi himaye ettiklerini, bu çelenklerin bir "ihtar" .olduğunu, eskisi gibi devam edilirse bunlar hakkında "tedbir düşüneceklerini" açıklamıştır. Bilindi ise, bu şirketlerin komünizmle mücadelede satışı olmıyan bir takım yayınlara -meselâ Bâbıâlide Sabaha- ilân vermeyi ve sağcı teşekküllere yardım yapmayı reddetmeleri ve "komünizmle mücadele şiddet ile değil, sosyal ve ekonomik bozuklukları önlemekle olur. Özel teşebbüs, şuna-buna para dağıtacağına, fabrika kurup, işsiz sayısını azaltmalıdır" diye düşünmeleridir.

"Komünistleri koy çuvala, salla salla vur duvara" tarzında dövizlerle süslenen, Mehter Takımının arkasında tekbir sesleriyle renklenen bu miting hakkında ertesi gün Demirel:

"— Vakur bir miting oldu" dedi.

Mehmet Özdemir
"Aferin oğlum Mehmet!"

Dernekler

İşte prototipi!

AP İktidarının gençliği ele geçirme çabasını iyi anlayabilmek için, bu faaliyet içinde yer alan kuruluşlardan herhangi birini tanımak yeterlidir. Meselâ, merkezi Ankarada bulunan İkinci Küyayı Milliye Derneği bu hususta fikir verebilir:

11 Aralık 1965'te -AP iktidara geldikten sonra- kurulan bu derneğin Genel Merkezi Ankarada, Mithatpaşa caddesinde, İnal Apartmanının en üst katındadır. Derneğin 50'yi geç-, miyen kadrosunu, daha ziyade 18-21 yaşındaki, çoğu lisede bulunan çocuklar teşkil etmektedir. Bu ekip, 965 Nisanında Atatürk Bulvarında Dönüşüm dergisi - satanlarla kavga eden, .Siyasal Bilgilerdeki olayı yaratan ekiptir. Çok kısa bir zamanda Türkiyenin çeşitli yerlerinde -14 il ve ilçede- şube sahibi oluveren derneğin Genel Merkezi oldukça lüks döşenmiştir. Çelik masa, sandalye ve evrak dolapları gözü almaktadır.

Geçen haftanın sonunda Cuma günü, bu derneğe giden bir AKİS muhabiri, iki tane, lise son sınıf öğrencisi tarafından karşılandı. İkisi de 19 yaşındaydı ve daha önce Türk Ocağında çalışmışlardı. Genel Merkez İdare Heyeti üyesi olduğunu söyleyen Ergün Özcan adındaki esmer çocuk, çok ciddi bir ifade ile, derneğin çalışmaları ve amaçları hakkında şu bilgiyi verdi:

"— Turancılık tarafımız da var ama her şeyden önce Türkiyenin kalkınmasını istiyoruz. Buna varabilmek için ve fiilî olarak çalışabilmek için bu derneği kurduk. Çalışırken bazı zararlı ideolojilerle karşılaşıyor ve mücadele ediyoruz. Bunlar komünizm, -Siyonizm ve kozmopolitliktir. Başka ideolojilere de kar şıyız, ama hepsini söylemeyeyim. Hepsini karşımıza alırsak çabuk harcanırız. O zaman büyük türklük idealine erişemeyiz."

"— Büyük türklük ideali nedir?"

Çocuk, bu soru karşısında bir süre düşündü, sonra saymağa başladı:

"— Türkistan, Kafkasya, İdil, Ural, Azerbeycan, Özbekistan, Tacikistan.." ,

Bir süre daha düşündü ve ekledi:

"—.....'da da 7 milyon türk yaşıyor ama, onlar son millî dâvamızda bizi desteklediler. En iyisi, siz bu memleketin ismini, yazmayın, politik olmaz! Uyuyan yılanı uyandırmayalım!" -Gazeteci de bu hususta söz verdi. Söz tutuldu-.

"— Peki, siz bu siyasi meselelerle ilgileniyorsunuz ama, hareketiniz Cemiyetler Kanununa aykırı değil mi?"

Genç idare heyeti üyesinin gözleri zekâ ile parladı ve işin püf- noktasını izah etti:

"— Biz tüzüğümüzde amaç olarak şöyle dedik: 'Kovayı milliye dul ve yetimlerine, milliyetçi öğrencilere maddi ve manevi yardım...' Tabii, bu bir vasıtadır. Onlara da yardım ediyoruz oma, idealimiz için de çalışıyoruz."

Endonezya ve Brezilyadaki gibi

Tam bu sırada, elinde pahalı bir deri evrak çantası taşıyan, gözlüklü, mayi gözlü, uzun sari saçlı, siyah gömlekli bir çocuk içeri-girdi. İçeridekiler hemen ayağa kalktılar, "Başkan geldi" dediler. Başkan, mükellef makamına oturdu ve gazetecinin sorusu üzerine kimliğini açıkladı. Adı, Mehmet Özdemirdi. Atatürk Lisesi son sınıfında -Fen bölümü- öğrenciydi. Yaşı, 19'du. Daha önce Türk Ocaklarında çalışmıştı. Şairdi, aynı zamanda gazeteciydi. Oldukça düzgün bir ifade ile, Anadolu dışındaki türklerle ilgili, görüşlerini açıkladı. Şimdilik istedikleri, onlara iyi muamele edilmesiydi. Oraları istilâ etmek ancak. Türkiye kal-

kındıktan sonra mümkün olacaktı! Şöyle diyordu:

"— Ben, turan fikrini şu şekilde görüyorum: Türk gençliğinin moral üstünlüğü dâvası!.. Eğer bu turan ve türkçülük ideali işlenir ve mükemmel hale konursa, bir at ve ok edebiyatı olmaktan çıkarılırsa, bütün Türkiyenin, etrafında birleşece-'.ği bir bayrak haline gelir."

Gazeteci, duvarda resmi asılı bulunan Ziya Gökalpin fikirlerini nasıl bulduğunu sordu. Özdemir:

"— Biz, Gökalpin türkleşmek, islâmlaşmak, muasırlaşmak ülküleri etrafında birleşiyoruz" diye cevap verdi.

İkinci Kuvâyı Milliye Derneği Genel Başkanı, derneğin oldukça lüks döşenmiş olduğunu söyleyen ve malî hususlarla ilgili bir soru soran .gazeteciye, cevap olarak:

"— Bu duruma gelmemiz mali bir harikanın sonucudur" dedi.

Sonra bir Harman sigarası ikram etti. Odadaki çocuklar, önce bu eşyaları biriktirdikleri para ile aldıklarını söylediler. Fakat gazeteci ısrar edince, açıkladılar:

"— Bazı mahfiller ve bazı kimseler bu savaşta bizi destekliyor!"

Sonra daha büyük bir samimiyet gösterdiler ve yardım makbuzlarının koçanlarını ortaya çıkardılar. Bu koçanlara göre, derneğe yardım edenler arasında Çiftçi Teşekküllerinden Turan Özdaş -1000 lira-, müteahhitlerden İbrahim Tekiner-200 lira- ve bu mesleklere mensup bazı kimseler vardı.

Duvarda Gökalpin resminden başka Atatürkün de kalpaklı iki resmi asılıydı. Genel Başkan, "Kalpağa Özel bir sempatiniz mi var?" sorusuna şu cevabı verdi:

"— Evet. Hattâ 1 Nisanda burada yapılacak olan derneğimizin zirve toplantısına çeşitli illerden gelecek olan arkadaşlarımız kalpak giymek İstediler. Ama, mâni oldum."

Odada toplanmış bulunan çocuklar,. SBF'deki olaylarda bulunduklarını, Dönüşümcülerle Bulvarda mücadele ettiklerini kabul ediyorlardı. Yalnız, "her şeyden önce, anarşiye karşıydılar." Başkan:

"— Komünizmle mücadelede üç yol vardır: Hukuki, fikrî ve fiili. Bu yolların birleştirilmesi gerekir. Bunun son misali Endonezyadır. Daha önce de Brezilya.." diye konuş-' tu.

Kendileri fiilen mücadele ediyorlardı. Halkı, komünistleri ihbara çağıran son bildirileri de bu mücadele ile ilgiliydi.

Sıra, derneğin iktisadi ve sosyal görüşünü öğrenmeye gelmişti. Gazeteci:

"— Nasyonal sosyalist misiniz?" diye sordu.

Odadakilerden bazdan birbirine baktılar. Bir-ikisi, sessizce kafa salladı. Fakat Ergün özcan şiddetle itiraz etti:

"— Kat'iyen nasyonal sosyalist değiliz, nasyonal liberalistiz."

Çocuklar samimiyeti çok seviyorlardı.* Gazeteci sordu:

"— Ben Nâzım Hikmetin bazı şiirlerini okudum. Hattâ bir defasında da kitabım satın aldım. Acaba komünist sayılır mıyım?"

Derhal atıldılar:

"— Yok, yok. Siz komünist sayılmazsınız. Önemli olan, samimiyettir."

Gazeteci, Başkana sordu:

"— Siz Nazımı okudunuz mu?"

Evet, Genel Başkan da okumuştu. Kendisinde Nâzım Hikmetin kitapları da vardı. Ama, tetkik için, satın almıştı.

Gazeteci ayrılırken, çocuklardan biri:

"— İtalyada Karbonari cemiyetini işçiler kurmuştu. Hitler de bir işsizdi. Biz de böyle başladık" dedi.

Gazeteci ekledi:

"— Öyle ya, Talât Paşa da İttihat ve Terakkiye girdiği zaman *pos*tahanede ufak bir memurdu. Hayırlısı..."

Bu sözün yarattığı memnunluk havası içinde vedalaşıldı.

C. Başkanlığı

Yeni bir oyun peşinde

Başbakan Süleyman Demirel, haftanın başındaki Pazar günü. Milli Güvenlik Kurulu toplantısına katılmak üzere Başbakanlığa girerken, gazetecilerin sorularına sinirli bir halde şöyle karşılık verdi:

"— Ortada ne rapor, ne liderler toplantısı, ne de Amerikaya gidecek bir heyet vardır!"

Bu sözler, gazeteciler üzerinde soğuk duş tesiri yaptı. Oysa, Demirelin Dışişleri Bakam İhsan Sabri Çağlayangil bir gün önce bir gazeteciye, Walter Reed hastahanesinden bir rapor geldiğini, hastahane uzmanlarıyla Cumhurbaşkanlığı Baş doktoru Prof. Lûtfi Vural ve Dr. Saim Bostancının imzalarını taşıyan raporda Gürselin Sağlık durumunda bir iyileşme olamıyacağmın ve Cumhurbaşkanı olarak görevine devam etmesinin artık mümkün görülmediğinin- ifade edildiğini bildirmişti. Çağlayangilin söylediğine göre, raporda ayrıca, Cumhurbaşkanının üç veya altı ay bitkisel ha-

Senatör Sunay Senatoda
Çankayaya doğru

yat yaşayabileceği, akli melekelerini kullanmasına imkân bulunmadığı da kaydediliyordu.

Haberin bir İstanbul gazetesinde -haber kaynağı belirtilmeden- yayınlanmasından sonra Cumhurbaşkanlığı konusunda akla gelen şu oldu: Hükümet, Sunay senatör seçilip andiçtikten sonra faaliyete geçmiş ve Cumhurbaşkanlığı makamının hukuken daha fazla boş bırakılmaması için, birbuçuk aydır komada bulunan Gürselin sağlık durumunu bir raporla tespit ettirmiştir. Gerekli formalitelerin ' tamamlanmasıyla sıra şimdi Cumhurbaşkanı seçimine gelmiştir!

Ancak, formalitelerin henüz ikmal edilmemiş olduğu, Cevdet Sunayın, bir süre Önce istifa eden kontenjan senatörü Ragıp Ünerin yerine Senatoya girebilmesi için Anayasanın tanıdığı sürenin dolmasına birkaç gün kala faaliyete geçen Demirdin, gazetecilerin sorularına verdiği cevapla ortaya çıktı, İlgi çekici olan, AP Hükümetinin biri başı, di geri Dışişleri Bakam iki üyesinin aynı konuda söylediklerinin birbirini tutmamasıydı.

Eğer bu yolda bir rapor gelmişse Hükümetin derhal faaliyete geçip, parti liderlerine bilgi vermesi,, sonra da Cumhurbaşkanı seçimi için çalışmalara başlaması gerekirdi. Yok, gelmemişse, Cumhurbaşkanlığı makamının doldurulması için iki yol vardı: ya Gürselin vefat etmesini beklemek, ya da seçimin yapılabilmesi için Gürselin sağlık durumunu bir raporla tespit etmek... Sunayın kontenjan senatörlüğünü kabul edip andiçmesinden sonra beklenen, ikinci yoldu. Aslında Anayasanın 100. Maddesi de bunu emretmekteydi. Üstelik, AP çevrelerinden" duyulan bir habere göre, Sunay Genel Kurmay Başkanlığından ayrılmayı, Cumhurbaşkanlığı makamını doldurmak için kabul etmişti. Bunun anlamı ise açıktı: Sunay .."Tural Mektubu Oyunu"nu gayet iyi bildiğinden, bir oyun ihtimaline karşı temkinli davranıyordu.

Muhbir aranıyor!

Geçtiğimiz haftanın son günlerinde dikkatli ve meraklı gözler yeniden Walter Reed hastahanesine ve Hükümete çevrildi. Artık, Washington'dan gelecek rapor veya Gürselin sağlık durumunun kesin rapora bağlanması için Amerikaya gönderileceği söylenen heyet üyelerinin tespiti bekleniyordu. Fakat

Kulağa Küpe

Bizimkinden tavsiyeler

Yangına karşı: Ya Hafız!
Çıbana karşı: Sülük!
Diş ağrısına karşı: Rakı!
Evde kalmaya karşı: Şirinlik muskası!
Kötü ruhlara karşı: Büyü!
Komünizme karşı: Ayasofyadan ezan!..

Demirdin, raporun geldiği yolundaki haberi tekzip edip, Amerikaya heyet gönderilmyeceğini açıklamasından sonra, haftanın başında Pazartesi günü duyulan bir başka haber şu oldu: Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdür Yardımcısı İlhan Bakay görevinden alınmış ve Genel' Sekreterlik emrine verilmişti! Gerekçe gayet açıktı: Çağlayangil, raporun geldiğini, kendisi bildirdiği halde, güç duruma düşmemek için bir muhbir arama faaliyetine girişmişti. Mutlu bir tesadüf, İlhan Bakay da, haberin yayınlandığı gazeteye bundan bir süre önce, AP Hükümetinin Kıbrıs politikasını yeren, İnönü Hükümetinin aynı meselede basiretli politikasını öven yazılar yazmıştı. İnönüyü ve İnörü Hükümetini öven bir memurun AP İktidarında Enformasyon Genel Müdür Yardımcısı olarak kalması mümkün müydü? Haberi çıtlatmakla gaf yaptığının sonradan farkına varan Çaglayangil, Gürsel komada iken eğlence yerlerine gitmekle suçlanan Nasır Zeytinoğlunun kendini savunmak için Hükümete gönderdiği telgrafın da Enformasyon Genel Müdür Yardımcısı, tarafından basma intikal ettirildiğine inandığından, Bakayı görevinden alıverdi. Böylece, haberi kimin bildirdiği ve Hükümeti böylesine kritik ve hayati bir meselede güç durumda bıraktığı Demirele gösterilmiş oldu!

Şimdi en çok merak edilen ve üzerinde tartışılan husus, hiç şüphesiz, Cumhurbaşkanlığı seçiminin ne zaman yapılacağıdır. Ne var ki Demirel, hem raporun geldiğini yalanlamakla, hem de Amerikaya heyet gönderilmeyeceğini açıklamakla, seçimin Gürsel için bir emrihak vâki oluncaya kadar uzayacağım haber vermektedir. Bazı AP'li milletvekillerinin ve Bakanların kuliste bu konuda masumca söyledikleri şudur

'"— Gürselin komadan kurtulamıyacağı artık anlaşılmıştır. Ancak, Gürsel ölmeden yerine Cumhurbaşkanı seçmek saygısızlık olur. Ölmeden önce seçime lüzum yoktur. Üstelik, Gürsel Cumhurbaşkanı olarak vefat ederse, yapılacak tören de farklı olur..."

Yani AP'liler, Cumhurbaşkanlığı makamının hukuken boş tutulmasını değil de, sadece Gürsel için emrihak vâki olmadan seçim yapılmasını saygısızlık kabul etmektedirler! Bu sebep ise, sadece duyguların istismarından ve önemli bazı, kararname ve kanunları, Cumhurbaşkanı Vekili AP'li Atasaguna imzalatmak çabasından başka bir anlam taşımamaktadır.

Formülün azizliği

Seçimin uzamasından en çok endişe duyanlar, Anayasanın bekçisi ilerici güçlerle Sunaydır. Sunayın Genel Kurmay Başkanlığı görevinden ayrılıp Senatoda andiçmaesinden bu yana bir hafta geçmiştir. Buna rağmen, Hükümette seçimin bir an önce yapılması konusunda bir çaba göze çarpmamaktadır. Duyulan, seçimin geciktirilmesi için AP İktidarının yeni formüller aramakla meşgul olduğudur. AP çevrelerinden sızan haberlere göre, benimsenen formül şudur: Gürsel hayatta iken seçim yapılmasının doğru olmıyacağı gerekçesiyle Cumhurbaşkanı Vekili Atasağun Senato Başkanlığından istifa ettirilecek, Çankayanın gene bir sürç vekâletle yönetimini sağlamak amacıyla Sunay Senato Başkanlığına seçilecek, clolayısiyle Cumhurbaşkanına vekâlet edecektir. Böylece, hem Sunay, Gürsel hayatta iken onun yerine geçen bir kimse durumuna düşmeyecek, hem de Gürsele bir saygısızlık yapılmış olunmıyacaktır!..

Bu formülün uygulanmasından AP İktidarının kazancı ise şu olacaktır: Sunay, vekâlet süresince halkoyunda tepki yaratan bazı kanun ve kararnameleri imzalarsa, Cumhurbaşkanı adayı olarak, teklif edilmekte tereddüt gösterilmeyecek, aksi halde bir ayakoyunu ile Sunayın yerine bir AP'li aday öne sürülüp, üçüncü turda kazanması sağlanacaktır! Görüldüğü gibi bu formül, daha ziyade Sunayı Cumhurbaşkanı Vekili olarak deneme amacını gütmektedir.

Türkiye İŞ Bankası, neşir hayatı ile daima yakından ilgilenmiş, bu meyanda memleket irfanına daha geniş ölçüde hizmet edebilmek maksadiyle Kültür Yayınları Türk Limited Şirketini kurmuştur. Bugüne kadar çeşitli eserler yayınlıyan bu Şirket, fikir, sanat, edebiyat ve iktisat mevzularında en değerli eserleri halkımızın istifadesine sunmuştur ve sunacaktır

Tasarruf sahipleri için
MÜHİM NOT:

25 Mart tarihinde yapılacak olan 7 Milyon liralık çekiliş için sene sonuna kadar İş Bankasına yatırmış olduğunuz tasarruflarınızı muhafaza etmelisiniz. Yeni Yılın

12 Milyon

tutarındaki ikramiyelerinden faydalanmak için de biriktireceğiniz paraları İŞ BANKASINDA toplamanızı tavsiye ederiz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

PARANIZIN... ISTIKBALINIZIN EMNIYETIDIR

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından bazıları: Atatürk'ten Düşünceler - İyi İnsan İyi Vatandaş - Zabit ve Kumandanla Hasbıhal - Atatürk'ü Özleyiş - Göç - Fuzuli Divanı - Atatürk'ün Askerliğe Dair Eserleri - Milli Mücadele Başlarken - Atatürk Anadolu'da - Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler - Problemli Çocuklar ve Problem Sebepleri - Beethoven - Hayyam Rubaileri - Goethe Hayatı ve Eserleri - Dante Hayatı ve Eserleri - Komutan Atatürk - Mevlâna'dan Seçme Rubailer - İslâm Devletlerinde Kadın Hükümdarlar - İnsanlığın Geleceği - Atatürk'ün Hatıraları.

PHILIPS'in kalitesine güvenim sonsuzdur.

ELEKTRİK CERYANI İŞLERİMİ ÇOK KOLAYLAŞTIRIYOR. Fakat, ceryanla işleyen aletlerin de bana uzun yıllar hizmet etmesi şarttır. Bu cihazların garantili ve bol yedek parçalı, bakım ve tamir atölyelerinin bulunması lüzumludur. İşte bu özellikler Philips'in elektrik süpürgesi ve diğer mamullerinde birleşir.

KAPALI HAVALARDA GÜNEŞİ HEPİMİZ ÇOK ÖZLERİZ. bu hasreti bir düğmeye basmakla Philips'in ultraviyole (ultraviole) lâmbası giderir. Philips'e güvenimiz çoktur, onun için de aldığımız lâmba bir Philips mamulüdür. Bu lâmba sayesinde kış günlerinde olmamıza rağmen tenimiz yaz günlerindeki bronz rengindedir.

İŞTE EN ÇOK SEVDİĞİM ŞEYLER. Ailemle beraber geçirdiğimiz boş akşamlar.. Radyo dinlemek, gazete okumak, televizyon seyretmek ve sohbet etmek. Bunlar Philips'in televizyonu, radyosu ve ampulleri sayesinde oluyor. Benim gibi pek çok ev kadını da daima alıştıkları ve güvendikleri Philips ampullerini evlerinde bulundurmayı ihmal etmezler.

Philips 250.000 nin üzerindeki personeli ile dünyanın ileri gelen elektronik endüstrilerinden biridir. Hollanda haricinde 53 imalât fabrikası ve muhtelif memleketlerde 115 mahallî organizasyonu bulunur.

AYDINLATMA, SESLENDİRME; RADYO; TELEVİZYON; CEREYANLI EV ALETLERİ; PİKAP; HABERLEŞME VASITALARI; İLAÇ VE KİMYEVİ MADDELER; İLMİ; SANAYİ VE TIBBİ CİHAZLAR VE ELEKTRİKLİ HESAP MUHASEBE MAKİNALARI

PHILIPS bütün dünyanın hizmetinde.

Nato

Aheste çek kürekleri

Eger Fransa Devlet Başkanı General De Gaulle, önceki hafta Batılı başkentlere NATO konusundaki. İstekleriyle ilgili olarak yolladığı muhtıraların bu kadar yumuşak tepkilerle karşılanacağını bilseydi, hiç şüphesiz, bu istekleri biraz daha ağırlaştırmakta veya muhtırasın kesin süreli, sert üsluplu bir nota gibi kaleme almakta hiçbir sakınca görmezdi. Fakat gerçek şudur ki, bugün NATO, yalnızca De Gaulle'ün davranışları yüzünden değil,, fakat bütün üyeleri arasındaki çeşitli görüş ayrılıklarından dolayı büyük buhranlar içindedir ve De Gaulle'ün Kuzey Atlantik birliğine yönelttiği ağır darbeyi cesaretle karşılayacak durumda bile değildir.

Fransa dışında kalan NATO üyelerinin geçtiğimiz hafta sonunda De Gaulle'ün muhtırasına karşılık olarak yayınladıkları ortak bildiri, bu gerçeği bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır. Bu bildiri dikkatle gözden geçirilince, içinde De Gaülle'ü kınayan tek bir satır bulunmadığı. 14 NATO üyesinin Atlantik Andlaşmasının ve Teşkilâtının gereğine olan inançlarını bir kere daha tekrarlamakla yetindikleri görülmektedir.

De Gaulle'ün muhtırasına ortak bir karşılık vermek fikri ilk defa İngiltereden gelmiştir. Bunun arkasında Birleşik Amerikanın bulunduğuna hiç şüphe yoktur. Fakat zaten kendilerine kızıp duran De Gaulle'ü büsbütün üzerlerine çekmemek için, amerikan yöneticileri, teklifin başka bir NATO üyesi tarafından öne atılmasını tercih, etmişlerdir. Bu konuda Birleşik Amerikaya İngilereden başka yardımcı çıkmamıştır.

Başlangıçta, amerikalı ve İngiliz yöneticiler, De Gaulle'ün NATO karşısındaki tutumunun sert bir dille kınanmasını istiyorlardı. Fakat, onların bu isteğini, pek destekleyen olmamıştır. Bu yüzdendir ki kapalı kapılar arasında yapılan -ve ne yazık ki, günügününe dışarıya sızdırılan görüşmeler geçen Pazartesiden Cumaya kadar uzayıp gitmiştir. Meselâ ilk gün, İtalya ve Belçika temsilcilerinin böyle bir bildirinin yayınlanmasının geri bırakılmasını, istedikleri öğrenilmiştir. Bir habere göre de, Norveç ve Danimarka temsilcileri, yayınlanacak bildirinin sert bir dille kaleme alınmasına muhalefet etmişlerdir. Kuzeyli, NATO üyelerinin kanısınca, Fransa zaten NATO'dan kopmuş , durumdadır. Şimdi üzerine daha fazla gidilirse, De Gaulle, Fransa ile NATO arasında kalan son bağları da koparıp, bu ayrılığı daha da genişletecektir. Üstelik De Gaulle, önceki hafta NATO üyelerine yolladığı muhtırada sıralanan isteklerin gerçekleştirilmesi için bir mühlet de göstermiş değildir. Bu bakımdan, ortak bir bildiri yayınlamadan önce, De Gaulle'ün ikinci hamlesini beklemek gerekmektedir.

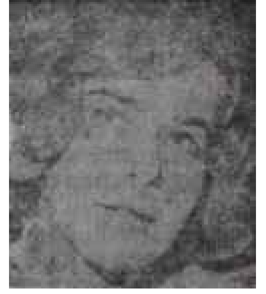
Nihayet,. Afrikada izlediği sömürge politikası karşısında en fazla gözyuman devlet adamı olan De Gaulle'ü ürkütmemek için, Portekiz de yumuşaklık taraftarları arasına katılmıştır.

Korkulu rüya

İşte bütün bu görüşlerin çarpışmasıyla geçen dört günlük tartışmalardan sonra vayınlanan ortak bildiri, görünüşü kurtarmaktan öteye gidemeyen, çok Ölçülü bir bildiridir. NATO üyelerinin çoğunluğunun, bu bildiriyi imzalarken, iki endişe ile hareket ettikleri anlaşılmaktadır. Bunların birincisi, De. Gaulle tamamen cevapsız bırakılırsa, onun peşinden yarın başka devletlerin de gidebileceği endişesidir, Özellikle Federal Almanya, NATO üyeliğinin hiçbir işe yaramadığını, bu teşkilât içinde parçalanmalar başladığım görünce, Sovyetler Birliği ile anlaşmak veya nükleer bir güce sahip olmak yollarından biriyle, kendi başının çaresine bakmaya kalkışabilecektir.

Ortak-bildiride göze çarpan ikinci endişe ise, biraz önce de belirtildiği gibi, De Gaulle'ü ürkütmemek endişesidir. Fransa Devlet Başkanının önümüzdeki yaz aylarında yapacağı Moskova yolculuğu, bütün Batıkları ürküten bir konu olup çıkmıştır. ;

Tüli'den haberler

Krallar önden gider

AP milletvekillerinden Nilüfer Gürsoy ile Melâhat Gedik, başkent sosyetesinin, vazgeçilmez kadınları durumuna geldiler. Bütün toplamlara çağırılıyor, bazı çevrelere göre "dekoru tamamlıyorlar". Meselâ geçende, Süreyya pavyonunda yenen bir öğle yemeğinde bu iki milletvekili hanım da bulundu. "Neden başka kadın milletvekilleri değil de, Nilüfer Gürsoy ile Melâhat Gedik?" diye sorulabilir. Efendim, malûm, Bn. Gürsoy Celâl Bayarın kızı Yemeği veren Hasel Sporel de Celâl Bayarın [yalan dostu Zeki Sporelin eşi. Nilüfer Gürsoyu görenler, politikaya atılalı çok değiştiğini söylüyorlar. Bir zamanlar müşfik bir evlât olmaktan başka hiç bir şey düşünmeyen**Bayatın** kızı, Bursada AP üstesinin başına geçip Meclise oturduktan sonra kırk yıllık politikacı pozuna girdi. Mecliste, hattâ sosyetik toplantılarda etrafindakilerin bir adım geriden yürümesini çok normal karşılıyor, resim çekilirken de hemen ortaya geçiyor.

Süreyyada yenilen öğle yemeğinde, Florence Nightingale için kurulacak tesislerden bahsedildi. Geçen yıllarda Ankaradaki kolejliler, Hasel Sporel ve arkadaşları adına bir kampanya açıp beş-on bin lira toplamışlar. Bu sefer daha fazla para toplamak çareleri araştırılıyor. Nilüfer Gürsoy öncülük ederse iyi bir sonuç alınacağı ümit ediliyor. Ümitleri kırılmaz inşallah!..

AŞK DANSI — İstanbulun gece hayatı bu yıl çok hızlı. Büyük ev partilerinin tam doldurmadığı haftalarda yüksek sosyete gece klüplerinde bu eksikliği telâfi ediyor ve böylece haftanın her akşamı vur patlasın, çal oynasın eğleniliyor. Sabahleyin de hep birlikte kahvaltı edildikten sonra dağılmıyor. Erkekler işe, hanımlar yatağa.. Yukarda sosyetenin bu hızlılarından bir karı-koca dansederken görülüyor.

AP tipi sansür

Adnan Ötügeni Devlet Tiyatrolarında görenler, ."Müsteşar mı, kontrolör mü?" diye soruyorlar. Anlatılanlar doğruysa, Millî Eğitim Kültür Müsteşarı, bir elinde kâğıt-kalem, seyrettiği oyunlara ait notlar tutuyor, hoşuna gitmeyen, meşrebine uymayan sözlerin oyundan çıkarılmasını istiyormuş. Oyuncular büyük bir şaşkınlık ve üzüntü içindeler. Kültür Müsteşarına, geçen yıllar da oynanan eserlerde böyle sözlerin çıkarılmadığım anlatmağa çalışıyorlarmış ama, ne fayda!.. **Ötügen**, Devlet Tiyatrosunda bundan böyle, eskiden oynanan oyunların oynanmıyâcağını söylüyormuş. Hattâ, bu konuda bir de kara liste hazırlamış, galiba. Ötügenin kara listesinde kimlerin ismi var, diye merak Duyurulmasın. Meselâ Tarık Buğranın ismi yok! Cahit Okurerden sonra, yakında, Devlet Tiyatrosunda Tarık Buğranın da bir oyunu sahneye konuluyor. Oyunun adı "Ağıt'mış. Bakalım, neye "ağıt" olduğu ilerde anlaşılır.

Şık konser - sade sanatçı

Harika kızlarımızdan İdil Biret, İstanbul ve Ankara konserleriyle hârikalar yaratmadıysa da, müzikseverlerin başlıca tartışma konusu oldu.

Kimi İdil Biretin bir virtüoz olmakla kaldığını söylüyor, kimi dünyanın başta gelen piyanistlerinden biri olduğunu iddia ediyor. Ankara daki konserlerden biri Çocuk Bakımı Derneği yararına verildi. Zerrin Demirağ ve arkadaşları da iyi çalışmış, bütün Ankarayı oraya toplamışlardı. Belçikalı, amerikalı meksikalı diplomatlar da genç piyanisti dinlediler. Bu konserde, Devlet Konser Salonunda pek görülmeyen bir şıklık vardı. Yalnız İdil Biretin çok şık olduğu söylenemez. Bu genç sanatçının oldum olası şıklıkla ilgisi yok. Belki buna ihtiyacı da yok. ama sahnedeki sanatçı bir kadın olunca insan ister istemez bu noktaya takılıyor.

Sanatçı bir aile

Aliye Bergerin Doğuş galerisinde laçtığı sergi türlü yorumlara yol açtı. Sergiye gelenler bir yandan Aliye Bergeri ve Ayşe Kulini seyrediyor, bir yandan da Şakır Paşa ailesinin tarihçesini konuşuyorlar. Bu arada Aliye Bergeri garip soru yağmuruna tutanlar da eksik olmuyor. Galeride yapılan konuşmalara göre, Şakir Paşa ailesi sanat hayatımıza birçok ressam, yazar kazandıran bir aile Fahrünnisa Zeyd, Nejat Devrim, Aliye Berger, seramikçi kadınların öncüsü Fureya, bu ailenin resim dalında fışkıran isimleri. Halikarnas Balıkçısı Ceyat Şakir, Eğenin dibine inen yazılarıyla tanınıyor. Şirin Devrim sahne çalışmalarıyla, Hakiye Koray ise eski işlemelerle yaptığı çantalar ve lâmbalarla... Bu kadar sanatçı yetiştiren bir ailenin normal olduğunu da doğrusu kimse iddia edemez. Söylendiğine göre, sanatçı kardeşlerin en normali Fureya hanımmış. Ötekilerin hepsinde bir sivrilik ve aşırılık varmış. Belki de doğrudur. Meselâ Aliye Bergerin kıyafetine bakınca insan bu aşırılığı kolayca anlıyor.

Bizde ikon yok ama..

Almanyanın Ankara Büyük Elçisi Von Walther ve eşini uğurlayanlar, bir yandan da yeni Büyük Elçinin dedikodusunu yapıyorlar. Moskovadan gelen haberlere göre, yeni Büyük Elçi, ikon meraklısıymış. Hattâ. Sovyetler Birliğindeki görevi sırasında yaptığı ikon koleksiyonu bazı dedikodulara da yol açmış. Türkive ikon bakımından değilse de eski eserler bakımından çok zengin bir memlekettir. "Bakalım, ikon meraklısı Büyük Elçi burada neye meıak saracak?" diye düşünenler var.

İstanbulla Ankaranın arası

İstanbul - Ankara arası çok uzak değil, fakat Ankaradan İstanbula gidenler yabancı bir şehre gitmiş gibi oluyorlar. İstanbul sosyetesi Ankara sosyetesinden daha şık, dana eğlenceli, daha gösterişli. Kadınlar, her gece ayrı bir elbise, ayrı bir saç tuvaleti olmadan bir yere gitmiyorlar. Evdeki partiler de mutlaka bir klüpte sona eriyor ve sabahın beşinden, altısından önce eve dönülmüyor. Elekler ya parisli terzilerin makasladığı ölçüde dizden yukarda, ya da yerlerde sürünecek kadar uzun oluyor. Bunlara ilâveten, konular da çok değişik. Ankarada politikadan bahsetmeden su içemezsiniz. halbuki İstanbul, Ankarada olup bitenlerden habersiz yaşıyor. Tansiyon düşük, sinirler gevşek. Kim daha şık, kim daha güzel; falanca iş adamı, evleneceği kadın kocasından ayrılsın diye kaç bin lira ödemiş, İstanbul sosyetesinde bunlar konuşuluyor. Son haberlere göre, geçende evlenen bir fabrikatör, kadının kocasına 150 bin lira ödemiş. Kadına rastlayanlar, kendisini dikkatle inceliyor, 150 bin eder mi, etmez mı, diye ölçüp biçiyorlar tabii!..

Paratoner oldu!

Cumhurbaşkanlığı Orkestrası İkinci Şefi Hikmet Şimşek ile Milli Eğitim Bakanlığının kodamanları arasındaki çatlak gün geçtikçe genişliyor. Tiyatro Sansürcüsü Müsteşar Adnan Ötügen, 27 Mayısta yediği sillelerin acısını galiba, bu devrimci sanatçıdan çıkarmak niyetinde. Bu sayfalarda, Şimşeğin, programları ilân edilmiş yurt dışı bir konsere gitmesinin meçhul bir sebeple son anda engellendiği açıklanmış. Ötügenin, Şimşeğin bestelediği 27 Mayıs Marşım da "Enternasyonale benzettiği bildirilmişti.

Son olay şudur: Şimşeğin, İstanbul Şehir Orkestrasının 27 Mart için düzenlediği konserin provalarına gitmesi engellenmiştir. Sanatçı, Orkestradan izin aldığı halde, Bakanlık, formaliteyi sebepsiz yere uzatmış, Şimşeğin İstanbul seyahati de böylece gürültüye gitmiştir.

Alınganlık iyi değil:

Nimct Antik, Akbaba dergisinde bir yazı yazmış,. Ankaranın meşhur sosyete berberi Zeki ile bir konuşmasını anlatmış. Zeki, iktidarlar boyunca gözden düşmeyen bir berberdir. Eski devrin birçok kadını onda taranırdı. Nimet Arzık merak edip sormuş, yeni İktidarın başlarından gelen olup olmadığını öğrenmek istemiş. Zeki de gelmediklerini söylemiş. Yazıyı okuyan Bn. Demirci ve arkadaşları küplere binmişler: Vay. bu da nesi? Baş da ne demek. Bu ne başı?..

Ayol. bunda bu kadar alınacak. kızacak ne var? "Baş" baştır işte, çok kullanılan ve hiç bir yoruma uğramayan bir sözdür. Dünyayı yöneten büyük başlardan, yönetemiyen küçük başlardan, derdi büyük olan başlardan, dertsiz başlardan şimdiye kadar çok bahsedilmiştir. AP Genel Başkanının çok kalender, hiç bir şeyden alınmaz görünen eşi meğer nekadar da alınganmış!.

Altınyıldız'ın meşhur Nisan-Ekim (yazlık) çeşitlerinden..

Avrupa'ya ihraç edilenlerle
aynı kalitede olan

ALTINYILDIZ Süper Kid Mohair ve Silky Mohair

ALPAKALARI

piyasaya arzedilmiştir

Dünyaya nam salmış olan Türk tiftiği (mohair) nin en üstün kalitelisi ile imal edilen Altınyıldız Alpakaları, bugün Avrupa'da dahi rağbet görmektedir. Piyasamızda Altınyıldız Alpakaları rakipsizdir. Altınyıldız Alpakaları hafiftir, sıhhidir ve mohair" in tabiî parlaklığı sayesinde erkek elbiselerinin her renginde çok canlı durur. Buruşmaz ve toz tutmaz.

Altınyıldız

Avrupada aranan yerli kumaşlar

Hafif Müzik

Moda lisan: Türkçe

Bugünlerde İstanbul ve Ankaranın gece klüplerinde, orkestralı yerlerde veya diskoteklerde, kulağa âşiııâ gelen bir takım batı şarkıları türkçe sözlerle söyleniyor. Bunlara ait plâklar büyük rağbet görüyor. Ankaranın Süreyyasında yakışıklı Kanat Gür bunlarla alkışlanıyor, İstanbulun As Klübündc Gülsüm Kamu "Je t'attends"ı "Serseri'Vdiye söylüyor, Tefoda Dario Morenonun "Sarhoş"u çalıyor ve Adanaya Ajda Pekkan bunları götürüyor.

" Tutulan yeni tarzın mucidi, genç bir disk-jokey, Fecri Ebcioğludur. Fecri Ebcioğlunun kendisinin de tatlı bir sesi vardır ve Ebcioğlu şairdir.

Aslında bu tarz, bizim için yenidir. Yoksa, hemen bütün amerikan şarkıları Fransada fransızca, italyan şarkıları İngilterede ingilizce ve fransızca şarkıları İtalyada italyanca okunmaktadır. Meselâ bir Sacha Distel'in söylediği çok şarkı amerikan sarkışıdır. Hemen bütün şarkıcılar kendi şarkılarım da çeşitli dillerde okumaktadırlar. Bunların içine, Fecri Ebcioğlunun sayesinde Adamo veya Marc Aryan gibi milletlerarası şöhretler türkçe plâklarla katılmışlardır.

Tercüme değil, yeni güfte

Fecri Ebcioğlunun yaptığı, şarkıların tercümesi değildir. Bu, başka yerlerde de tercüme değildir. Fecri Ebcioğlu bestelere yeni ve çoğu, aslındaki güfteden daha güzel, hoş ve ince şiirler yazmaktadır. Son günlerde plâğı çıkan ve şarkısı Dario Moreno tarafından söylenen "Aşkımız bitti"deki şu mısralar genç disk-jokeyin sanatını göstermektedir:

Deniz ve mehtap
sordular seni:
Neredesin?
Nasıl derim, terketti.
Bırakıp beni gitti..
Deniz güldü halime,
bir avuç su verdi elime.
Gözyaşın biterse, al dedi,
Doldur tekrar yerine..

Bu güftenin; meselâ Mirza adlı köpeğin arandığı şarkıdan daha bir cazip tarafı bulunması Fecri Ebci--ğlunun tarzının tutulrnasındaki sebeplerden birini teşkil etmektedir..

Yeniliklere geç açılan radyo da, şimdi yavaş yavaş, nallan hoşlan* dığı bu tarzı benimsemektedir. Meselâ Turgut Özakman, nasıl batı istasyonlarında şarkılar en ziyade o memleketin diliyle söyleniyorsa bizde de bu türkçe hafif müziğe daha fazla yer verilmesini istemektedir. Her halde, sabahleyin traş olurken şarkı mırıldananların "ı love you" diyecek yerde ' "Seni; seviyorum" demeleri hem daha kolay olmaktadır, hem de, ne yalan söylemeli, daha tabii gelmektedir

Fecri Ebcioğlu
Disk-Jokey

Kanat Gür ve arkadaşları çalıyor
Türkçe şarkıya bol alkış

(AKİS: 81)

SOSYAL HAYAT

Dernekler

Köye uzanan el

Okul bomboştu. Altı kadın, bir süre hayretle birbirlerine baktılar, sonra içlerinden biri, masanın üstündeki kampanayı alarak çaldı. Çocuklar birkaç dakika içinde okulun avlusunda toplandılar. Ama, hiç birinde önlük yoktu.

"— Ne o, yoksa bugün okul yok mu?" diye sordular.

Çocuklar başlarını önlerine eğdiler. Beş arkadaşları çok hastaydı. Köyde kızamık çıkmıştı. Onun için öğretmen, okulu tatil etmişti.

Olay, geride bıraktığımız halta içinde Çankayada, Gölbaşınm Kırıklı köyünde geçti. Ziyaretçiler, Köy öğretmenleriyle Haberleşme Derneği Ankara Şubesi üyeleriydiler. Köy öğretmeni ile haberleştikten sonra, köye ders araçları, bir Atatürk büstü, bayrak, çocuk kitaplığı için çeşitli kitaplar, çocuklara bol bol şeker ve hepsine birer tane mika su bardağı getirmişlerdi. Çocukların, okulda verilen sütlerini bu bardaktan temizce içmelerini istiyorlardı.

Köy Öğretmenleriyle Haberleşme Derneği, taşıdığı anlam ve başardığı iş bakımından, An karada en fazla rağbet gören, bütün üyelere rahatça çalışma imkânı, sağlıyan bir dernektir. Bugün beşbinin üstünde köy ile haberleşmekte, her tiye bir köy okulunu üzerine alarak, öğretmenle mektuplaşmakta, istediklerini kendilerine ulaştırmakta, dertlerini dinlemekte, uzaktan da olsa, köye yaklaşmanın yolunu aramaktadır. Öğretmenler, üyelere yazdıkları mektuplarda bazan, kız çocukların okula gönderilmediğinden; bazan, kuran kursları sebebiyle çocukların toptan okula gönderilmekten alıkonulduklarından şikâyet etmekte, bazan da köyün çok uyanık, fakat çeşitli imkânsızlıklar, yoksunluklar içinde kıvrandığını bildirmektedirler. Birçok okulların bayrağı, Atatürk büstü, gerekli ders araçları, hattâ ders kitapları dahi yoktur. Öğretmen çoğu zaman, çocuklarına, ders dışında, boş zamanı değerlendirme imkânı aramakta, bunun için malzemeye ihtiyâç göstermektedir. Birçok öğretmenlerin en büyük isteği, çocuklarına zevkli ve faydalı birer kitaplık hazırlamaktır. Böylece, araştırmalı çalışmalar mümkün olacak ve çocukların dünyayı, biraz olsun tanımaları sağlanacaktır.

Köy Öğretmenleriyle Haberleşme Derneği, faaliyetinin büyük kısmını mektuplarla yapmaktadır ama, yakın köyleri ziyaret de, ihtiyaçları tespit bakımından çok faydalı olmaktadır.

Kızamık yasağını öğrenen üyeler Kırıklıda çok kalmadılar. Çocuklar İstiklâl Marşını söyliyerek bayrağı Çektikten sonra Kara gedik köyüne hareket ettiler.

Moda

Renklere dikkat!

1966 ilkbahar ve yaz modasını birkaç kelimeyle özetlemek mümkündür: renkli, genç, cesur, değişik!..

Geometrik elbiseler bu yıl terkedilir diye düşünülürken, bunlar birdenbire sahneyi işgal ediverdiler. Muhtelif renkte parçalar ne kadar değişik bir şekilde birbirine eklenir de bir kıyafet meydana getirirlerse o kadar makbul sayılmaktadır. Ayrıca kırmızı, sarı ve beyaz son modadır. Bunun yanında bütün parlak renkler gözdedir. Meselâ üç renkli bir tayyör, düz kırmızı etek ile kırmızı ceketten ibarettir ama, eteğin üstüne yapışık olan bluz kırmızı, lâcivert, beyaz bandların yanyana dikilmesiyle meydana gelmiştir. Ceketin astarı, aynı şekilde üç renklidir.-Düz beyaz, mevsimin lüksüdür. Beyaz tayyör' üstüne beyaz pardösü giyen, bunu beyaz şapka ve beyaz eldivenle tamamlıyan bir kadın, eğer dizlerini gösterecek ka-

İster inan, ister inanma!

Akşamüstü, otobüsle Konyadan Ankaraya dönüyordum. Otobüste birkaç köylü, birkaç kadın, üniversiteli bir gençkız, birkaç erkek vardı. Konyadan otobüse verilen bir paket, ilginç bir tartışmaya yol açtı. Paketin üzerinde, büyük harflerle, "Cihanbeyli Kuran Kursu" adresi yazılıydı. İçinde ise koca bir tomar, sözüm ona milliyetçi, mukaddesatçı gazete vardı.

Kadın yolculardan biri, bu gazetelerden bir tanesini görmek istedi. Verdiler. Kadın, okudukça renkten renge giriyordu. Yanındakilere:

"— Aman, çocuklarınıza bu yanlış, saçma şeyleri öğretmeyin. Onları kuran kursu yerine ilkokullara yollayın, onlara atatürkçülüğü, çalışarak kazanmayı, kaderciliği yenmeyi, doğru düşünmeyi, doğru konuşmayı, akıl yolunu ve gerçek dini öğretin" diye konuştu.

Tartışmaya katılanların hemen tümü birden, kuran kurslarına ilkokuldan daha fazla önem veriyorlardı. Çocuklara herşeyden önce maneviyat ve din lâzımdı. Birisi:

"— Dinimizde bütün ilimler vardır" diye kadına çıkıştı. Bundan sonradır ki otobüstekiler, küçük gruplar halinde, tartışmaya koyuldular.

Soluk benizli, traşlı, perişan kıyafetli bir genç, inanmış bir sesle:

"— Hazreti Muhammet ölünce balığın karnına girmiş, onun için balık yemek günahtır" diyordu.

Bir başkası, yolculardan birine:

"— Evlenirken müslümanlığın 32 farzını biliyor muydunuz?" diye sordu ve büyük bir âlim edasıyla 32 farzı sıraladıktan sonra da:

"— Bilmezsiniz, eminim bilmezsiniz" diye söylendi. "Halbuki bunu bilmeden evlenenlerin nikâhı sayılmazmış. Bunu bana Konyanın en âlim hocası söyledi."

Ben ön sırada oturan bu temiz kıyafetli köylüyü dinlerken, arka sıralardan birinden daha ilginç başka sözler kulağıma gelmeğe başladı:

"— Ne varmış sanki nurculukta? Nesi kötüymüş? Kötülük bunları kaldırmak istiyenlerde!.."

"— Bence en mükemmel adam, Pilâvoğludur. Mübareği bir defa görmüştüm. Ne vardı onu hapsedecek?"

"— Bize cahil diyorlar amma, biz dinimizi biliyoruz. Cahil, dinsiz - imansız büyüyenlerdir."

Bu şuada onsekiz - ondokuz yaşlarındaki üniversiteli gençkız, sakin ve rahat, bir sesle, balık yemeyi günah sayan gence yanıldığım anlatmağa çalışıyordu:

"— Bilmiyor musun ki, Hazretl Muhammet hep, ben de sizin gibi bir insanın ben de Allahın yarattığı bir kulum, derdi. Sen öldükten sonra balığın içine girebilir misin? Şu halde, tıpkı senin gibi insan olan Hazreti Muhammet de balığın karnına giremez. Onun için, sen balığı bulduğun yerde ye, hiç çekinme!"

Bu sözler balık yemeyeni değil ama, onun yanında oturan arkadaşını İkna etmişti.

"— Doğru söylüyorsunuz" dedi. "Bütün söylediklerinize aklım yattı. Hoş, ben balık yemeyi günah saymam ya, de bakalım ibrahim, kim sana bu aklı verdi?"

İbrahim kınlı:

"— Sen hocalardan daha iyi bilecek değilsin ya!" diye söylendi.'

İbrahim Nuh diyor, peygamber demiyordu. Ona göre, Hazreti Muhammet ölmüştü ama, şimdi bir balığın karnında yaşıyordu!-

İster inanın, İster inanmayın. 16 Mart Çarşamba akşamı Konyadan Ankaraya gelen otobüste halk bu sözleri konuşuyor, büyük bir şevk içinde bu konuları tartışıyordu. Üniversiteli gençkızın iri siyah gözlerinde anlatılmaz bir hüzün belirmişti. Elindeki kitabı açtı. Birşeyler okumağa çalıştı. İşte o zaman onun önünde oturan ve o âna kadar söze karışmıyan temiz kıyafetli, tertemiz yüzlü bir köylü:

"—Bütün bunlar boş lâf" diye konuştu..

Ardından ekledi:

"— Ah, biraz daha gübremiz olsa... Biraz daha gübre bulabilsek... Bizim, Kuşça köyünde sırtımız yere gelmez. Toprağımız gübre istiyor, amma bulamıyoruz ki... Bu yıl, sözüm ona sıraya koymuşlar. İstemiyenlere, sırası gelmiş diye zorla verdiler, istiyenlere ise, sıranı bekle dediler!..

Bu sözlere cevap veren olmadı. Mukaddesatçı, milliyetçi gazete elden ele dolaşıyordu. Şimdi, bu yazıyı yazarken bir tane de benim elimde var. Gazetedeki birkaç yazıyı beraberce gözden geçirelim: Risaleyi Nurdan parçalar, Bedir Yayınevinin eski yazı İle yazılmış kitaplarının listesi ve satış fiyatları, memleketin yarım yüzyıla yakın bir zamandır karanlıklara sürüklendiğini yana yakıla anlatan bir başmakale; bir AP senatörünün müslüman türk çocuklarına seslenen anlaşılmaz bir yazısı, CHP'ye küfürnameler... ve daha neler de neler!..

Geçen yıl, Denizliden Burdura giderken, gene bir otobüsten aynı gazetelerin bir köye bırakıldığına şahit olmuştum. Elimdeki şu gazetede mantığa, akla ve vicdana dayanan, dinin temiz amacını ortaya koyan, dini anlatan tek bir cümleye rastlamak mümkün değil. Ama bunlar ilkokullardan çekilip kuran kurslarına gönderilen çocuklara, yurdun dört bir köşesinde ulaştırılmakta, sistemli bir şekilde dağıtılmaktadır. İlkokulun girmediği köyü kuran kursu çoktan istilâ etmiştir ve hattâ, ilkokulu köyde işlemez hale getirecek kadar güçlenme istidadı göstermektedir. Ama gübre isteyenlere gübre veremeyince, yapılacak şey de, sahiden, ekmeksiz kalanları ekmek yemenin günah olduğuna inandırmaktan ibarettir!

Jale CANDAN

dar da cüretli ise, tam istenileni yapmış demektir. Dizleri göstermek, hiç olmazsa hissettirmek, hemen hemen kaçınılmaz bir zorunluktur. Kısa topuklu, atkılı, rengârenk ayakkabılar, renkli file çoraplar, çok dekolte elbiselerin yalnız boğaz kısmını örten kolye-yakalar, çocuk görünüşlü tarz, başta fiyonk olmak üzere, bu mevsim çok modadır.

Mayo tipinde, uzun kollu torba elbise şeklinde biçilmiş lâcivert beyaz şeritli bahriyeli elbiseleri, mevsimin yeniliğidir. Fakat enine kullanılan çizgiler parlak ve çoğu zaman payyetlerle işli olup, bu. kıyafet, kısa topuklu, atkılı lâme ayakkabılarla dansa gitmektedir:

Mevsimin vazgeçilmez bir yeniliği de, kısa elbisenin üzerinden giyilen biraz daha kısa, düz hatlı boru pardösülerdir. Bunlar truvakardan çok, kısa biçilmiş bir palto hissi vermektedir.

Şimdi New York Havaalanından Şehrin merkezine Helikopterle gidiliyor!..

New York'a mı uçuyorsunuz?
Uçağınız New York'un Kennedy Havaalanına indiği zaman PanAm terminali önünde bekliyen "New York Airways"in bir helikopterine binecek ve birkaç dakika içinde Manhattan'ın merkezindeki PanAm binasının üstüne inebileceksiniz. Bu yeni servis sayesinde Havaalanı ile şehrin merkezi arasındaki kesif trafik zincirinin üzerinden uçacak ve en az 45 dakika kazanmış olacaksınız. Ayrıca, dünyanın bu harika şehrinin eşsiz panoramasını zevkle seyredebileceksiniz. Havaalanından PanAm binasına haftanın her günü saat 9:16 ile 22:00 arasında yapılan 22 helikopter seferinin herhangi birinden istifade edebilirsiniz. Yalnız gidiş 7 dolar; Manhattan'dan dönüşünüz 6 günü geçtiği takdirde, gidiş-dönüş ücreti sadece 10 dolardır.
Helikopter ve Jet rezervasyonunuzu aynı zamanda yaptırabilirsiniz.
Fazla bilgi için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz

Dünyanın en tecrübeli havayolu

TİYATRO

Ankara

Özel Tiyatrolar

Ankaranın özel tiyatroları, rağbet bakımından, Devlet Tiyatrosu sahnelerinden geri kalmıyorlar. Büyük Meydan Sahnesinin açılışıyla sayıları üçe çıktığı halde, bu tiyatrolarda yer bulmak, hele ön sıralarda, kolay olmuyor.

Bunların başında, bu mevsim Genco Erkalın konuk sanatçı olarak katılmasıyla, çalışmalarını bir hayli geliştirmiş olan Ankara Sanat Tiyatrosu geliyor. Ankara Sanat Tiyatrosu, Seyircisine sadece hoş vakit geçirtmekle yetinmemeği, onu yurdumuzun ve çağımızın çeşitli sorunlarıyla da kârşıkarşıya getirip düşündürmeği amaç edindiği için, repertuvarında fikir dozu -ve sosyal hiciv payı- ağır basan eserler yer alıyor. Ankara seyircisinin, hele genç kuşakların bu eserlere gösterdikleri geniş ilgi, bu türden oyunların da yurdumuzda bulvar komedileri kadar -belki daha çok- tutulmağa başladığını göstermektedir.

Bu topluluğun bir Özelliği de birkaç oyunu birden programına alması, böylelikle, küçük ölçüde de olsa, bir repertuvar tiyatrosuna yönelmesidir. Bu sayede seyircisine, bir hafta İçinde dört - beş oyunu birden sunmak imkânım bulmaktadır. Meselâ, Güner Sümerin mevsim başındanberi afişte kalan "Bozuk Düzencinin yanısıra, aylardır Genco Erkalın tek basma sürdürdüğü bir büyük başarı, Gogolün "Bir Delinin Hatıra Defteri", Max Frisch'in "Saf Adam ve Kundakçılarının yanısıra, Eflatun Cem Güneyle Birkan Özdemirin yazdıkları "Kel Oğlan" çocuk oyunu- ve nihayet son günlerde sahneye konulan Bertolt Brecht'in "Arturo - Ui'nin Yükselişi" adlı gösterisi, haftanın değişik günlerinde ve seanslarında nöbetleşe oynanmaktadır.

Büyük Meydan Sahnesinde

Büyük Meydan Sahnesinde de, bugünlerde, yeni bir oyunun temsiline başlanmıştır: Aranır Miller'in -yedi yıl fince İstanbul Şehir Tiyatrosunda "Köprüden Görünüş" adıyla oynanmış olan. "Brooklyn Köprüsü".

Bu oyunla birlikte Meydan Sahneleri de repertuvar tiyatrosu olma yoluna girmiştir. Büyük Meydanda "Ninoçka." ile Haldun Tanerin "Eşeğin Gölgesi", Küçük Meydanda da "Yediden Yetmişe" ile "Tatlı Çarşamba" komedileri nöbetleşe oynanıyor.

Bu arada Fransadan -öğrenimini bitirdiği gibi bir de mim topluluğu kurmuş olarak- dönen genç ye değerli pantomim sanatçısı Erdinç Dinçer de Perşembe günleri,' matine ve suvare olarak, Küçük Meydan Sahnesinde devamlı temsillei vermeğe başlamıştır.

Meydan Sahnesinde "Tatlı Çarşamba"

Tadı yerinde, tuzu eksik

Oyun : "Tatlı Çarşamba"; Komedi, 2 perde.
Yazan : Muriel Resnik.
Çeviren : Orhan Azizoğlu.
Tiyatro : Meydan Sahnesi.
Sahneye koyan : UmranUzman.
Dekor : Güner Peyman.
Oynıyanlar : Esin Avcı (Ellen Gordon), Ümran Uzman (John deve'), Yalın Tolga (Cars Henderson), Mediha Köroğlu (Dorothy Cleves).

Konu : Meydan Sahnesinin 2 sayılı basın bülteni, bu oyun için ";..çok zengin bir iş adamıyla gaynmeşru yaşayan Ellen Gordon adlı gençkızm, mutlu bir yuva ve geride bıraktığı çocukluk günlerinin öz lemini şiir dolu bir anlatımla dile getirmektedir" diyor. Belki... Ams asıl dile getirdiği şu: kendilerinden yaşlı ve; varlıklı erkeklerin şöhret lerine, tatil dillerine ve kırsaçlarına kapılan körpecik, hayalperest kız ların, farkında olmadan, bir çeşit "kapatma" haline gelivermelerini! hikâyesi. Sevdiği kocasını elden kaçırmamak için durumu tersine çe virmekte zorluk.çekmeyen akıllı bir kadının tutumu ve... metreslerine ayırdıkları apartımanların giderlerini bile "lojman" adı altında "masrafa"'geçiren iş adamlarının hicvi.

Beğendiğini : Esin Avcının o toy, sevdiği adam uğruna her fedakâr lığa katlanan romantik gençkıza kazandırdığı tatlı, sıcak yüz. Umrar Uzmanın egoist,, aşkta bile çıkarından başka bir şey düşünmeyen iş ada mına vermeği başardığı, çekiciliği içinde soğuk, ifade. Yalın Tolga ile Me diba Köroğlunun -biri apaçık, mert ve cesaretli, öbürü nazik, kibar görünüşü altında kurnazca hesaplı- karakter niteliğinde tipler çizerek canlandırdıkları kişiler.

Beğenemediğim : Bir oyunun, hele "Tatlı Çarşamba" gibi, gönü oyunlarının gerisinde iş adamlarım ve çevrelerini yeren nüanslı oyun ların hem rejisini yapmıya, hem başrolünü oynamıya kalkışmanın hâlâ kolay bir sanat çabası sayılması... Bu yüzden de oyunun en önemli olan hiciv yönünün gölgede kalması...

Sonuç : Öyle iken, gene de ilgiyle izlenen, tatlı bir oyun.

Naciye FEVZİ

S i N E M A

Filmler

"Paisa"

1943. Müttefiklerin Sicilya çıkar» ması. Bir avuç amerikan askerinin, Müttefikler ile Nazilerin ateşi arasında kalan Sicilya halkıyla ilk karşılaşması. Bir italyan kızı askerlere yolu gösterir. Keşfe çıkan birliğin geride bıraktığı nöbetçi gençkızla sohbet ederken almanlar taralından öldürülür. Geri dönmekte olan birliğe tehlikeyi haber vermek için nöbetçinin silâhını ateşliyen gençkız, almanlar tarafından vahşice öldürülür.

"Kurtarılmış" Napoli. Yirmi yılık faşizmin ve sürekli savaşların bütün ezikliği, şimdi savaş sonrasının dizboyu sefaleti, açlığı, fuhşu, karaborsasıyla bir kat daha artarak sürmektedir. Yedi-sekiz yaşlarında bir "sciuscia" -kundura boyacısı -, dev yapılı sarhoş bir zenci amerikan inzibatım mızıka çalıp fareli köyün kavalcısı gibi peşinden sürükliyerek yıkıntıların arasına götürür, postallarını çalar. Birkaç gün sonra zenci, küçük hırsızı yakalar, postallarını almak için küçüğün evine gider. Küçüğün **"ev"i** yıkıntılar arasındaki bölmelerde yüzlerce ailenin kümelendiği korkunç bir sefalet yuvasından başka bir şey değildir. Akıl almıyacak bu sefalet karşısında dili tutulan zenci, postalları bırakıp uzaklaşır.

"Kurtarılmış" Roma. Napolinin bir başka benzeri. Bir sokak kızı, gecelemek-için, sarhoş bir amerikan askerini zorla odasına götürür. Sarhoş asker, kadına yüz vermez. Romaya ilk girdikleri gün- rastladığı taptaze, gencecik kızı, Francesca'yı sayıklamaktadır. Oysa yanındaki kadın Francesca'dan başkası değildir. Savaş sonrasının şartları birkaç ay içinde tertemiz, masum gençkızı profesyonel bir sokak kadını yapmağa yetmiştir. Sarhoş er, Francesca'yı tanımaz bile.

"Yan kurtarılmış" Floransa. Çeteciler şehrin yansını alınanlardan ve işbirlikçilerden temizlemişler, öbür yansında sokak sokak çarpışmaktadırlar, İngiliz birlikleri ise şehrin kurtarılmış bölümünde bu boğaz boğaza çarpışmaya seyirci kalmaktadır. Genç bir amerikalı hastabakıcı savaştan önce tanıdığı sanat öğrencisinin çetecilerin arasında olduğunu öğrenir, onu bulmak için çarpışmalann devam ettiği kesimi baştanbaşa dolaşır, ama arkadaşını ancak can çekişirken bulur.

Romagna'da bir fransisken manasta. Amerikan' ordusundan üç din adamı -bir katolik, bir protestan, bir musevi- geceyi manastırda geçirmeğe gelirler. Fransisken rahiplerinin protestan ile museviyi yadırgayışları, katolikliğe çekmek için çabalan, daha gerçekçi olan amerikan katoliğinin dinlerin kardeşliği üzerine vaizi.

Henüz düşman hatlarının geri» sinde bulunan Po ovası. Paraşütle indirilmiş birkaç Müttefik askeri, düşürülen uçaklardan kurtulan birkaç asker, italyan çetecileriyle birlikte Po nehri Üzerinde nazilerle amansız bir mücadeleye girişirler. Çetecilere yardım ettikleri için vahşice öldürülen bir çiftlik halkı... Çetecilerin ele geçirilmesi, elleri bağlanarak diri diri Po nehrine atılmaları...

Bir büyük film

Bütün bunlar, Ankaradaki İtalyan Kültür Heyetinin Rossellini **haftası** sırasında gösterdiği "Paisa"yı meydana getiren altı bölümde yer **almaktadır.** "Paisa", savaş sonrasının en önemli sinema akımı olan Yeni Gerçekçiliğin ilk şaheseridir.] Yeni Gerçekçilik ilk adini 1942'de Visconti'nin çevirdiği "Ossessione-Tutku"yla atmıştı. Ama bu tohum halindeki bir Yeni Gerçekçilikti, başka türlü olmasına da İmkân yoktu. Çünkü yirmi yıllık faşizmin bütün ağırlığı, savaşın ve nazi işgalinin de katılmasıyla sürmekteydi. Yeni Gerçekçiliğin tomurcuklanması, çiçek açması için bu engellerin ortadan kalkması gerekiyordu. Nitekim Roma kurtulur kurtulmaz Rossellini'nin çevirdiği ilk film, "Roma citta aperta -Roma Açık Şehir" (1944-45) Yeni Gerçekçiliğin ilk büyük eseri oklu. Romanın kurtuluştan önceki günlerindeki direnme hareketini anlatan bu film baştan sona tabii dekorlar içinde, çoğu kamera önüne ilk defa çıkan oyuncularla ve günügününe hazırlanan bir senaryo, günügününe sağlanan malzemeyle çevrilmişti. "Paisa" (1945-46), Rossellini'nin "Roma Açık Şehir"deki denemesini daha geniş ve daha geliştirilmiş olarak ele alıyordu. Film, Müttefiklerin, İtalya çizmesinin en ucunda, Sicilyadaki çıkarma hareketinden başlayıp en kuzeydeki Po ovasına kadar altı bölüm içinde gelişiyordu. Bu bölümlerin hiç biri arasında konu yönünden bir ilişki yoktu, ama bu zaten gereksizdi. Çünkü bütün film tek bir temanın, düşman işgalinden kurtulmağa çalışan bir ülkenin durumu üzerine kurulmuştu.

"Paisa", savaş sonrası sinemasında "Roma Açık Şehir"den de büyük bir etki yarattı ve Yeni Gerçekçilik akımına görülmemiş bir hız verdi. Aynı zamanda, bu akımın en iyi eserlerinin dayandığı ilkeleri ortaya koydu: Yeni Gerçekçi akımın bütün çabası, toplumun hayatım bütün gerçeğiyle perdeye yansıtmaktı. Bunun

için de günlük olaylara, bu olayların geçtiği tabii dekorlara, bu olayları yaşıyan insanlara dayanıyor, stüdyoyu, profesyonel oyuncuları, uydurma hikâyeleri bir yana bırakıyordu.

Gerçekçiliğin zaferi

Sinema ile gerçek arasına yabancı unsurların girmesine meydan verniyen bu metodun Yeni Gerçekçilik akımında ilk ve ustaca kullanılışı "Paisâ"da yer almaktadır. Rosşellini bir konuşmasında "Paisa"daki çalışmasını şöyle anlatmaktadır: "Paisa'da oyuncularımı seçmek için, hikâyemin şu veya bu bölümünü çevireceğim yere gidip kameracımla birlikte yerleşmekle işe başlıyorduk. Etrafımıza kalabalık toplanıyor, oyuncularımı bunlar arasından seçiyordum. Biliyor musunuz, profesyonel oyuncular, yaratmak istediğiniz kişiye hiç bir vakit Uygun düşmezler. O vakit yönetmenin oyuncusuyla bir mücadeleye girişmesi, sonunda onu kendi isteğine boyun eğdirmesi gerekir. Gücümü böyle bir mücadelede harcamak niyetinde olmadığımdan, sadece rastladığım kimseleri oynattım... Amidei ile ben, bölümleri çevireceğimiz yere gitmeden önce senaryomuzu hiç. bir vakit tam olarak hazırlamadık. Şartlar, tesadüfen rastladığımız oyuncular çok defa bizim ilk taslağımızı değiştirmemize yol açtı. Şu halde 'Pâisa', kelimenin tam anlamıyla, oyuncüsuz bir filmdir. Amerikalı zenci bazı rollere.çıktığını iddia ediyordu ama, anladım ki gerçekte bir iş bulmak için yalan söylüyordu. Manastır sahnesindeki bütün rahipler sahici rahiplerdir. Bu rahiplerle konuşan amerikan ordusunun protestan rahibi ile hahamı da gerçek rahip ve hahamdırlar. Filmin başında Sicilya lehçesiyle konuşan sicilyalı köylüler ile Revenne'deki bataklık bölgenin köylüleri ede böyledir. Esirler arasından: seçtiğim alman askerler kadar İngiliz su-baylar da gerçektiler."

"Paisa"nin bu özellikleri, yirmi yıllık bu filme eskimiyen bir güç kazandırmaktadır, İtalyanın direnme hareketleri, savaş içinde ve savaş sonrasındaki durumu hakkında bugüne kadar birçok bilimsel eser yazılmış, bunlarda olayların gerçek sebepleri açıklanmıştır. Ama bunlardan hiç piri, ne o günün, ne bugünün, ne de gelecekteki seyirciye İtalyanın aynı günlerdeki durumunu bu filmdeki kadar açık, yalın, kestirme bir şekilde anlatamaz. "Paisa" gerçekçi sinemanın gücünü, artaya koyan bir küçük sinema eseridir ve belge niteliği ile sanat değeri başbaşa gitmektedir,

